SOLIDARITA

www.socsol.cz

cena 40 Kč solidární cena 60 Kč

20/118

NA ČERNÝCH ŽIVOTECH ZÁLEŽÍ

4
JAN MÁJÍČEK:
REVOLTA V AMERICE

8
MARTIN ŠAFFEK, JAN MÁJÍČEK:
LENIN PRO DNEŠEK

10
PETR ROHEL:
MRAKY KRIZÍ A KONFLIKTŮ
NAD HUTÍ LIBERTY

12
MARTIN ČERMÁK:
SUCHO JE DŮSLEDKEM
SEHLÁNÍ SYSTÉMU

14
MINA BAGINOVÁ:
COVID 19 V BRAZÍLII

16
EOGHAN GILMARTIN:
COVID DAŇ

18
VÍTĚZSLAV LAMAČ:
PICKETTYHO DAŇ

SOCSOL.CZ
SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA

SOLIDARITA
WWW.SOCSOL.CZ

„Soustavně číst – a tedy nejlépe i předplácet – časopis Solidarita má hned tři podstatné významy. Předně jde o normální okysličení mozku jiným pohledem na stejný svět, jenž takřka ve všech ostatních zdrojích zůstává zcela zabalen do totality cíleně selektovaných – většinou bezvýznamných – faktů a jednostranných výkladů. Solidarita do ničeho takového neupadá, naopak, je jedním z mála kroků vpřed mezi Skyllou manipulátorů shora a Charybdou neuspořádaných tlachů v digitálním vesmíru. Za druhé, se Solidaritou vstupujeme do světa určité levicové tradice, kterou kdysi charakterizovalo heslo „Ani Washington, ani Moskva, ale mezinárodní socialismus“, tedy tradice, které jde o „socialismus zdola“, o skutečnou demokracii. A konečně: četba a předplatné Solidarity je solidaritou s ní, s jejím přetrváním na „trhu“ tištěného slova. Solidaritou s těmi, kteří usilují o reálnou a přijatelnou změnu poměrů. A ovšem solidaritou jako takovou, solidaritou vůbec, tím, co dnes společnost nejvíc potřebuje.“
Martin Hekrdla, novinář

Milé čtenářky, milí čtenáři,

číslo Solidarity 118 uvádíme důležitým článkem Jana Májíčka o hnutí Black lives matter. Situace v USA přiostřuje a začíná se dokonce hovořit o občanské válce. Žijeme v době, kdy postavit se důsledně proti rasismu je klíčové, toto téma štěpí nejen společnost, ale v souvislosti s uprchlickou krizí i levici.

Další článek, který otiskujeme, je text k 150. výročí osobnosti, která hrála zásadní roli zejména jako stratég levice a bez níž by nebyl možný první pokus o zřízení společnosti založené na radách pracujících - sovětech – revolucionáře Lenina.

Aktivita pracujících, která je pro vytvoření takové společnosti nutná, je v ČR nízká, přesto však existuje. Založení stávkového výboru v podniku Liberty Ostrava tak zmiňuje článek Petra Rohela. Opatření, které nás může k ekonomicky spravedlivé společnosti přiblížit, probírá ve svém textu o Pickettyho dani Vítězslav Lamač. Další levicový nástroj, tzv. Covidovou daň ve Španělsku, probírá v překladu článku z časopisu Jacobin Eoghan Gilmartin.

Nový svět nás nečeká, pokud ho ještě před možnou změnou zničí ekologická katastrofa. Jeden z aspektů této hrozby, sucho, probírá ve svém článku Martin Čermák.

Posledním textem Solidarity je popis situace v Brazílii v souvislosti s Covidem od Miny Baginové.

Inspirativní četbu přeje redakce Solidarity

REVOLTA V AMERICE

JAN MÁJÍČEK

Hnutí proti rasismu a sociální nespravedlnosti už několik měsíců protestuje po celých Spojených státech a solidární protesty se odehrávají i v jiných částech světa, včetně České republiky. Proč jsou protesty důležité a co za nimi vězí?

„Nemohu dýchat," sípal při zatýkání George Floyd 25. května 2020 v Minneapolis. Na krku mu klečel policista Derek Chauvin a po 8 minutách a 46 vteřinách ztratil Floyd vědomí a zemřel. Celé video je jedním z nejstrašnějších obrazů, jaké můžete zhlédnout, protože vám před očima pomalu ale jistě vraždí člověka.

Zveřejnění tohoto záznamu rozpoutalo demonstrace, jaké Spojené státy neviděly od protestů za občanská práva v 60. letech. Hned druhý den se odehrály protesty v půl tuctu amerických měst. Za týden už to byl dvojnásobek, pak trojnásobek a dnes číslo překračuje 2000 měst,[1] ve kterých se konaly nebo konají protesty.

Protesty zasáhly celou americkou společnost. Liberální noviny New York Times zveřejnily analýzu, ve které její autor, Eugen Scott, říká, že „při sledování protestů jak doma, tak v zahraničí, si není možné nevšimnout demografické pestrosti protestujících. Zatímco demonstrace před pěti lety ve Fergusonu v Missouri, po vraždě Michaela Browna, se odehrávaly převážně v městských oblastech s převažující afroamerickou a dělnickou populací, účastní se současných protestů také řada bělošských obyvatel a konají se i v bohatých oblastech jako je Scottsdale v Arizoně nebo Provincetown v Massachusetts."[2]

Floydova vražda byla pravděpodobně poslední kapkou v celé nekonečné řadě policejních vražd a šikany, které se dostávalo a dostává afroamerické populaci, i když nejen jí. Už v únoru tohoto roku se objevil případ Ahmauda Arberyho, 25letého muže, kterého zastřelil bývalý policejní detektiv, když si šel Arbery ráno zaběhat. Breonnu Taylor zastřelila policie v jejím domě, kde mylně hledala muže, který už v tu dobu seděl v cele.

Stejně tak jsou protesty vyvolávány vraždami ze strany pravicových radikálů, které establishment hájí. Tak poté, co policie 23. srpna 2020 v Kenoshe ve Winsconsinu postřelila 29 letého afroameričana Jacoba Blakea, rasistický a šovinistický prezident Trump obhajoval sedmnáctiletého Kyleho Rittenhause, jež 25. srpna 2020 zastřelil dva lidi na demonstraci BLM v tom samém městě.[3] Následné protesty se rozšířily i do sportu – hráčům basketbalu, amerického fotbalu, baseballu a tenisu už nestačilo nosit trička BLM a veřejně symbolicky pokleknout, ale požadují zrušení sportovních utkání do té doby, než bude sjednaná spravedlnost.[4]

Nesmíme zapomínat ani na předchozí obdobné protesty. Hashtag BlackLivesMatter se poprvé objevil už v roce 2013, kdy byl zproštěn obžaloby z vraždy druhého stupně policista George Zimmerman za zastřelení 17letého Trayvona Martina. Avšak celostátního významu nabraly protesty o rok později, kdy byl ve Fergusonu zabit Michael Brown a v New Yorku Eric Gamer. Protestující se ale odvolávají i na mnohem starší protesty, jako byly nepokoje v roce 1992 v Los Angeles poté, co byla odvysílána nahrávka, na které policisté brutálně mlátí afroamerického stavebního dělníka Rodneyho Kinga. Stranou nemůže zůstat ani prapůvodní hnutí za občanská práva z 50. a 60. let 20. století a samozřejmě hnutí Černých panterů, které nejvíce zasáhlo do dějin afroamerického radikalismu. Není divu, že se na demonstracích často objevují symboly Černých panterů a lidé jako Angela Davis, sama několikrát zatčená za angažmá u Panterů, vyjadřuje hnutí plnou podporu.

NÁSILÍ A POLICIE

Jako většina velkých hnutí, i toto musí čelit mediálním a politickým útokům za svoje „násilné" chování. Je to obvyklý způsob, jak se protivníci snaží vystrašit veřejnost a omezit tak dosah a mobilizační potenciál protestů. Říkají „jsou to všechno rabující vandalové" a „s takovými lidmi nemůžete mít nic společného". Jenže ničení majetku není a nikdy nebylo cílem současných protestů. Jde jen o malou část demonstrací, které končí tímto symbolickým násilím. A i za oním rabováním stojí to, na co demonstrace Black Lives Matter upozorňují: dlouhodobá bída a sociální vyloučení pro řadu příslušníků afroamerické komunity.

Druhou, mnohem zásadnější otázkou, je otázka policejní brutality. Tu můžeme pozorovat při reakcích na aktuální demonstrace. Nejedná se přitom jen o zásahy v nějakých vypjatých chvílích, ale o časté provokace, svévolné násilí a ponižování. Právník Greg T. Doucette na svém twitterovém účtu shromažďuje konkrétní případy

1 https://www.nytimes.com/interactive/2020/06/13/us/george-floyd-protests-cities-photos.html

2 https://www.washingtonpost.com/politics/2020/06/10/whats-different-about-this-moment-primarily-number--americans-supporting-protests-over--racial-injustice/

3 https://socialistworker.co.uk/art/50575/Donald+Trumps+shooter+-comments+show+how+racism+comes+from+the+top

4 https://socialistworker.co.uk/art/50558/Black+Lives+Matter+protests+in+US+demand+justice

popsaného policejního chování a než na konci června odjel na dovolenou, zmapoval jich na 663.[5] Do českých medií pronikl i případ 75letého Martina Gugina, kterého policisté srazili na zem, v důsledku čehož utrpěl frakturu lebky a dodnes se zotavuje v nemocnici. Gugino přitom jen žádal, zda by mohl projít.

Co je horší, zapadají tyto případy do toho, jak v USA policie vypadá. Podle sítě Mapping Police Violence (Mapování policejního násilí), bylo za rok 2019 zabito na 1089 lidí. Za rok 2020 už je to 765.[6] Čísla jsou to obrovská a nijak nevybočují z trendu, který tato síť ukazuje už od roku 2013.

Spojené státy, od federální vlády, až po místní samosprávy, dokonce utrácejí na „zákon a pořádek" dvojnásobné množství peněz, než vydávají na sociální dávky.[7] To je spojeno s masivním nárůstem počtu uvězněných a celým systémem amerického vězeňství. Ten je celá desetiletí pod palbou kritiky, že Spojené státy řeší sociální otázku soukromými věznicemi a represí. A to nás vrací zpět k policii. Ta dnes často plní roli jediné veřejné služby, a tak je volána k případům, kde by měli nastoupit psychologové a sociální pracovníci či výchovní poradci. Místo toho nastupuje jednotka se zbraněmi. Navíc požívají policisté obrovské právní ochrany, která téměř vylučuje vytváření precedentů. Při postihu policistů totiž musí být dodržena podmínka, že se jednalo o stejnou situaci a rozdíl, byť jen v detailu, může vést k rozhodnutí, že se o precedent nejedná.[8]

ODBORY

Dlouhodobé oklešťování sociálních služeb a posilování rozpočtu policie se dostalo až do tak absurdních poloh, že například rozpočet Los Angeles je z 51 % tvořen náklady na policii.[9] Podobné je to i v Detriotu, kde jsou prostředky na zdravotnictví ve výši 35,8 milionů dolarů, ale na policii jde 316 milionů.[10] A stejně tak v Oaklandu dostává policie 44 % všech veřejných prostředků.[11] Na demonstracích se tak objevuje heslo „defund police" (seberte peníze policii)[12] a znamená razantní snížení výdajů na ozbrojené složky a mnohem výraznější investice do zaměstnanosti, sociální péče a zdravotnictví. Pokusů o reformy bylo už několik a všechny v podstatě selhaly na korupci a zbabělosti politiků obou velkých stran postavit se proti moci policejních odborů. Nenechme se mýlit, americké policejní odbory sice brání svoje členy zuby nehty tak, jak to mají odbory dělat, ale dělají tak i v případech, kdy jde o zjevné porušení

5 https://twitter.com/greg_doucette/status/1277036952919977986

6 Údaj k 6.9.2020. https://mappingpoliceviolence.org/

7 https://www.washingtonpost.com/business/2020/06/04/us-spends-twice-much-law-order-it-does-social-welfare-data-show/

8 https://www.lawfareblog.com/what-qualified-immunity-and-what-does-it-have-do-police-reform

9 https://www.nbclosangeles.com/news/local/two-black-activists-sniff-at-proposed-reductions-in-lapd-budget/2374830/

10 https://eu.freep.com/story/news/local/michigan/detroit/2020/06/16/fact-check-detroits-police-vs-health-spending-gap/3194086001/

11 https://www.berkeleyside.com/2020/06/09/advocates-push-back-on-plan-to-spend-parks-and-homeless-services-funds-on-oakland-police

12 Velmi dobře popsal význam hesla Matěj Schnieder ve svém podcastu: https://www.voxpot.cz/redneck-21-co-znamena-defund-the-police/

zákona, často se smrtelnými následky. Zároveň policejní odbory netvoří „jednotu“ s ostatními odbory a jejich členové často zasahují proti jiným pracujícím. Bohužel rezoluce, kterou navrhl jeden z členských odborových svazů největší americké konfederace AFL-CIO, na vyloučení policejních odborů neprošla.[13] Nicméně spolu s novými pokusy o reformu policie se otevírá i debata, jak mohou odbory ostatních profesí trpět mezi sebou organizaci, která často kryje brutální zneužívání moci a násilí.

Je asi těžké předpovídat, jak se bude hnutí proti policejnímu a rasovému násilí dále rozvíjet. Důležité je, že se o slovo hlásí již právě zmiňované odbory a to nejenom v debatách, zda mají mít mezi sebou členy policejních sborů, ale jako přímí spojenci protestů. V pátek 19. června se zavřelo 29 přístavišť na západním pobřeží od Seattlu po San Diego na podporu požadavků hnutí. Za touto stávkou stál odborový svaz pracovníků z pobřeží a skladů (ILWU), který je znám svou historickou podporou antirasistických protestů, včetně odporu proti apartheidu v Jižní Africe nebo protestu proti válce v Iráku v roce 2008.

Protesty Black Lives Matter ukazují odpor proti systému, který je ze všech stran sociálně nespravedlivý. Každé vítězství tohoto hnutí, každá další demonstrace, nový odborový svaz, který hnutí podpoří, každá další organizace, které se zapojí do hnutí, jsou vítanými spojenci v úsilí o spravedlnost. Bohužel je politická a sociální změna v USA ještě daleko a vzhledem ke skutečnosti, že demokraté si zvolili za svého prezidentského kandidáta Joe Bidena, který nabádal policisty, aby místo do hlavy, stříleli lidi např. do nohy, můžeme se dočkat pokračování vlády Donalda Trumpa. A to by znamenalo jen více policejního násilí. Ne nadarmo se na Trumpově mítinku objevili lidé s tričky „policisté volí Trumpa“.

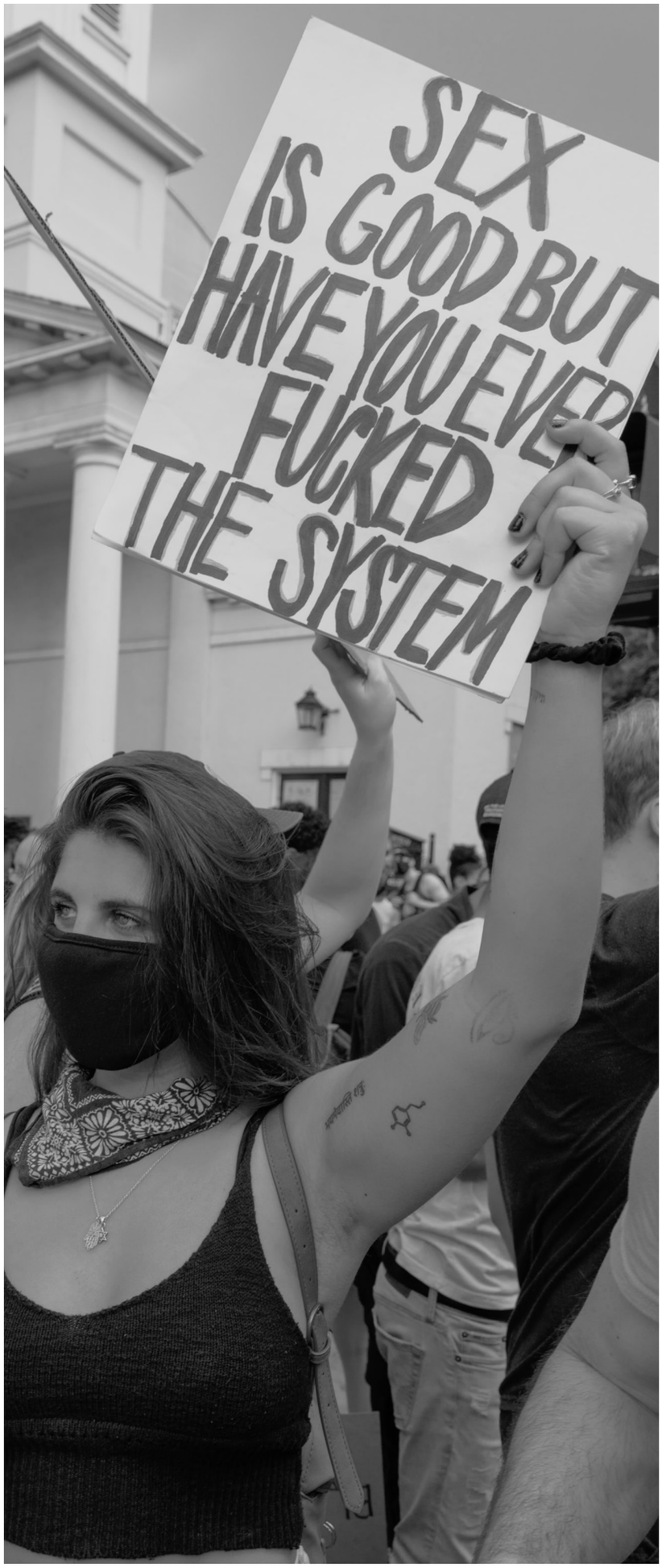

13 https://theintercept.com/2020/06/18/afl-cio-police-labor-union/

Arden Bl
BLACK LIVES MATTER
IGNORANCE KILLS KNOWLEDGE
BLACK LIVES MATTER
LETS MAKE SOMETHING HAPPEN

150 let od narození ruského revolucionáře

LENIN PRO DNEŠEK

MARTIN ŠAFFEK, JAN MÁJÍČEK

22. dubna tomu bylo 150 let od narození Vladimíra Iljiče Uljanova, lépe známého pod přezdívkou Lenin. Undergroundová legenda Egon Bondy napsal v sedmdesátých letech báseň: „Nejsem nakrknutý na Lenina/ Až ho potkám, nabídnu mu flašku vína/ a jistě s ním strávím v povídání/ lepší čas než je s našimi liberály sraní/ Jak velký zkrachovalec! Jak strašně poražený/ že sotva najde se druhého na zemi/ kdo prosral více nadějí a více víry/ že pro důvěru v budoucnost nezbylo ani škvíry."[1]

Hájit v bývalém východním bloku Lenina – i když třeba kriticky, jak to čteme v citovaných verších - to je jako hlas ze studny. Vzdálený a osamělý. Riskujete, že budete zařazeni mezi obdivovatele režimu Gottwalda a Husáka, STB a večerní univerzity marxismu-leninismu – protože v ČR jsou tyto záležitosti s Leninem v obecném povědomí těsně spjaty. Vždyť minulý režim v Československu 1948-1989 se lidově nazývá „bolševismus" („za bolševika"). Ano, na první dobrou můžeme vidět podobnosti u obou níže rozlišených režimů (např. násilí). Při pečlivém studiu historie však narazíme na odlišné kontexty a můžeme zjistit, že mezi původním bolševismem v Rusku a tím, co z něho (brzy) vzniklo a pokračovalo až do devadesátých let 20. století – stalinismem - zeje propast. Victor Serge, anarchista, který bojoval v Ruské revoluci 1917, to zachytil v zajímavé úvaze:

„Často se říká, že ‚zárodek veškerého stalinismu byl v bolševismu od začátku.' Dobře, nemám námitek. Jen to, že bolševismus také obsahoval mnoho jiných zárodků – masu jiných zárodků – a ti, kteří prožívali entusiasmus prvních let první vítězné revoluce, by to neměli zapomenout."[2]

Lenina bychom měli číst oproštěni od stalinské dezinterpretace. Že existovala, dokládá následující citát z oficiální předmluvy k Filosofickým sešitům, kde se Institut Marxe-Engelse-Lenina při ÚV VKS (b) vyjadřuje k velkému německému filosofovi Hegelovi: „Leninovy „Filosofické sešity" ukazují reakčnost filosofie Hegelovy, jež byla aristokratickou reakcí na francouzskou buržoazní revoluci a na francouzský materialismus.

Lenin odhaluje mystiku hegelovského idealismu a nemilosrdně bije reakčnost a jalovost Hegelova idealistického žvanění o domnělé úloze „germánského světa"".[3] Reakčnost! Idealistické žvanění! Přitom kdo si svazek skutečně přečte, narazí na Leninovy obraty jako „To zní zcela materialisticky." „Začátky historického materialismu u Hegela"[4] „a opět Hegel materialista." [5], komentáře jako „Skvělé, hluboké, správné!!"[6] „skvělé!", „Velkolepé!" „Výborné!"[7]

Vypadá to, že stalinisté prostě počítali s tím, že nad „klasiky" se nepřemýšlí.

REVOLUCE

Ten kdo nemá rád násilí, by se měl stát revolučním socialistou. Kapitalismus je na násilí založen, a to neznamená jen s železnou pravidelností se objevující války, ale také násilí strukturální. Thomas Pogge popsal v knize „World Poverty and human rights", že každý rok zemře kvůli příčinám spojeným s chudobou 18 miliónů lidí.[8] Pokud bychom sečetli úmrtí od roku 1990, zabil liberální kapitalismus více lidí než nacismus a stalinismus dohromady. To není argument pro obhajobu zmíněných režimů, ale pro jejich odmítnutí, a překonání kapitalismu i revoluční cestou.

Bolševici se zpočátku chovali ke svým nepřátelům mírně. Propustili kadety (strana zastánců konstituční monarchie a umírněných republikánů) ze Zimního paláce pod slibem, že se již nezapojí do bojů (26. října – 8. listopadu). Kadeti o dva dni později porušili svůj slib a vyhlásili povstání.[9]

Po ovoci poznáte je, zní biblické přísloví. Násilí, vnucené bolševikům kontrarevolucí, nebylo jediným aspektem revoluce. Mír s Německem, který vyjednal Trockij, dostal Rusko z války. Utlačované národy dostaly nezávislost. Rusko bylo zemí, kde bylo hluboce zakořeněno brutální utlačování žen. Revoluční režim toto změnil. Ženy dostaly hlasovací právo, plné občanství, stejnou mzdu a právo na civilní sňatek a rozvod. Revoluční Rusko bylo první zemí, která legalizovala interrupci. Stejně tak byla legalizována homosexualita. Počet škol se zdvojnásobil, školné bylo zrušeno, byly dokonce zrušeny zkoušky ve školách.[10]

PROTI VÁLCE

Lenin nesmiřitelně vystupoval proti válce, a měl své jednání teoreticky podloženo. Na počátku 20. století už bylo jasné, že současný kapitalismus se od dob Marxových spisů změnil. Lenin tento jev zanalyzoval ve své knize „Imperialismus jako nejvyšší stádium kapitalismu", kde kupříkladu velmi jasně popsal, že vláda monopolů, války a vykořisťování Třetího světa jsou nutnou vlastností kapitalistických společností, nikoliv nějakou pouhou náhodou, či vinou jednotlivců. Tento argument byl součástí širší diskuse tehdejšího socialistického hnutí o podobě, jakou tehdejší kapitalismus měl. Na přelomu 19. a 20. století sílily mezi sociálními demokraty tendence, které se snažily ukázat, že kapitalismus samovolně přeroste v socialismus.

---

1 Sbírka Zápisky z počátku let sedmdesátých, Praha červen 1972, in Egon Bondy Básnické spisy II., s. 309

2 Serge, Viktor – Memoirs of a Revolutionary; Writers and readers publishing, Londýn, 1984, s. xvi; překlad citátu pro účely tohoto článku MŠ.

3 Filosofické sešity, SNPL, Praha, 1954, s. 8

4 Tamtéž, s. 157

5 Tamtéž, s. 158

6 Tamtéž, s. 168

7 Tamtéž, s. 202

8 Pogge, Thomas – World Poverty and Human Rights, Polity, Cambridge, 2008, s. 2

9 Cliff, Tony: Trotsky, díl 2, s. 30, Bookmakrs, 1990, Londýn

10 Choonara, Esme, A Rebel`s Guide to Trotsky, Bookmarks,Londýn, 2007

Strany sociálně demokratického typu tak podle tohoto přesvědčení měly posilovat svůj volební výsledek a nejít zbrkle cestou radikálních akcí, které by mohly odradit potenciální voliče.

Lenin společně s dalšími představiteli revolučního proudu uvnitř II. Internacionály, mezinárodního sdružení sociálně demokratických stran, tvrdil, že neexistuje žádné smiřování nebo otupování hran. Kapitalismus se proměňuje, ale svou rozporuplnou povahu jen ukrývá za bohatství, které přináší koloniální expanze. Stejně jako Rosa Luxemburgová, i on tvrdil, že vzájemné střetávání soukromých firem o dobývání nalezišť surovin a trhů pro odbyt zboží povede ke střetům mezi jednotlivými státy tak, jak jsou tyto státy používány pro soukromé zájmy největších společností. Tehdejší propojení států, bank a obřích firem považoval za období imperialismu. Vypuknutí První světové války mu dalo za pravdu.

REVOLUČNÍ STRANA

Už od počátku rozvoje socialistického hnutí v Rusku se v něm objevovali zástupci všemožných mezinárodních i domácích politických tendencí. Na počátku století se zdálo, že jde o abstraktní debaty kroužků intelektuálů, kteří se snaží zapojit do dělnického hnutí. Debaty se tehdy vedly mezi zastánci politického vzdělávání a tzv. ekonomismu, tedy směru, který tvrdil, že dělnické hnutí by se mělo soustředit pouze na hospodářské boje jako je zvyšování mezd a zlepšování pracovních podmínek. Lenin proti tomu namítal, že skutečným sociálním demokratem, tedy tehdy revolucionářem, je ten, kdo je schopen se postavit nejen za boj proti vykořisťování, ale také za politická práva. V té době však Lenin zastával elitářské stanovisko (a toto stanovisko bylo pravicovými životopisci Lenina mylně vydáváno za jeho stanovisko definitivní); myslel v souladu s názory německého marxistického teoretika Karla Kautského, že socialismus může být mezi dělníky vnesen jen zvenčí, že je potřeba intervence sociálně demokratické strany.

Revoluční vlna počátečních let 20. století ho ale přesvědčila o opaku. Revoluční strana je samozřejmě organizací nejuvědomělejší části dělnického hnutí, lidí, kteří mají nejvíce praktických a teoretických zkušeností, ale je stále organickou součástí hnutí. Nestojí nikde opodál a nepoučuje, jak by se mělo všechno dělat. Naopak, stojí v každé chvíli bok po boku s ostatními a snaží se využít svých schopností a znalostí k úspěchu celého hnutí.

To, co známe z minulého režimu před rokem 1989 nebo z pozdějších filmů parodujících onu dobu, je zkreslená představa o Leninově pojetí strany. Vznikla sice v podmínkách obrovské státní represe, proto také dbala na určitou výběrovost, co se členů týká, a na konspiraci. Ale jakmile to bylo možné, otevřela se nejširším vrstvám tak, aby se stala skutečně masovou politickou stranou podle západního sociálně demokratického vzoru. Bez skutečně masové strany, která bude organicky spojená s dělnickým hnutím, byla revoluce pro Lenina nemožná.

TEORIE

Zvlášť silné propojení teorie a praxe je rys celého Leninova počínání. Jak sám říkával: „bez revoluční teorie nemůže být revoluční praxe." Jeho časté polemiky měly za cíl jasně pojmenovat úkoly, před kterými hnutí stojí. V roce 1917 ho revoluční události přiměly vrátit se k tématu státu a vztahu socialistů k němu. V knize „Stát a revoluce", v návaznosti na zkušenosti Pařížské komuny roku 1871, rozvinul teoretizaci marxistického pojetí státu. Ta říká, že stát není nic jiného než nástroj kontroly a násilí používaný vládnoucí třídou proti třídám utlačovaným. Dle této definice je kapitalismus diktaturou buržoazie. Kapitalistický stát chrání zájmy kapitalistů a utlačuje pracující, kteří si mohou jednou za 4 roky zvolit, jaký zástupce vládnoucí třídy je má utiskovat příště. Alternativou má proto být diktatura proletariátu, která bude znamenat opravdovou vládu pracujících a konec vlády buržoazie.

Dnešní stát se proměnil zejména pod vlivem dělnických bojů a jeho nekompromisní třídní charakter není tak zřetelný. Poskytuje řadu užitečných služeb od vzdělávání po zdravotní a sociální péči. Přesto, když dojde na lámání chleba, je připraven použít veškeré své síly na uchování řádu založeném na soukromém vlastnictví, jak jsme viděli v mikropříkladu sociálního centra Klinika na pražském Žižkově nebo ve velkém na prosazování smluv o volném obchodu. Lenin byl v této otázce nekompromisní a tvrdil, že jedinou odpovědí je rozbití starého státního aparátu se vší jeho byrokracií, policií a armádou, kterou by měli nahradit volení zástupci a ozbrojený lid.

REPUBLIKA DĚLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ

Leninovy teoretické vývody prokázaly svou správnost v říjnu 1917. Krize způsobená katastrofální účastí carského Ruska v první světové válce, neochota ostatních politických stran a sil válku ukončit a dokonce pokus o nastolení vojenské diktatury, dal Leninově straně příležitost. Už od února 1917 razila heslo „všechnu moc sovětům", tedy radám složeným z dělnických, rolnických a vojenských zástupců. Ty se scházely na úrovni jednotlivých továren, vesnic a vojenských útvarů. Zde si volili jejich členové své zástupce, a ti poté se závazným mandátem hlasovali na setkání dalších delegátů. Tato forma radikálně demokratické samosprávy vznikla už v roce 1905, při první vlně revoluce. Tehdy ji ale carský režim rozdrtil za pomoci represí a vyhnanství pro mnoho jejích představitelů.

Říjnová revoluce ale nastolila vládu těchto dělnických rad a postupně začal zápas o přežití nové sovětské republiky, protože ostatní kapitalistické státy nehodlaly uznat výsledky revoluce. Začala krutá občanská válka spojená se zahraniční intervencí. Ta donutila Lenina a jeho druhy k řadě ústupků od původního socialistického programu. Vedla také k zvýšené míře represí, utužení stranické disciplíny až na úroveň naprostého udušení vnitrostranické diskuse. Všechna tato opatření měla být dočasná, ale válkou vyčerpaná země se na počátku 20. let ocitla v situaci, že jen disciplinovaná a téměř vojensky řízená státně-stranická byrokracie mohla udržet společnost v chodu. Občanská válka byla vyhrána, sovětská republika obhájila své právo na existenci, ale zaplatila za to krutou daň.

Lenin dobře věděl, že zaostalé Rusko nemůže být trvale jedinou zemí, která začne budovat socialistickou společnost. Velké naděje proto společně s Trockým a dalšími revolucionáři vkládali do rozšíření revoluce na Západ. Po krachu německé revoluce v roce 1921 však i tato perspektiva přestala platit.

Intenzivní politická práce a nemoc si vybraly svou daň. Poslední Leninův zápas byl veden za obnovu demokracie ve straně a sovětech a za zachování co největšího množství výdobytků Říjnové revoluce. Stalin, generální tajemník komunistické strany, měl ale jiné plány. Představoval zájmy nové vrstvy sovětské společnosti – státní a stranické byrokracie. Pro ně představoval návrat k revolučním počátkům ohrožení jejich moci a postavení. Ve slavné Leninově závěti, dokumentu adresovaném nejužšímu vedení strany, Lenin doporučuje odstranění Stalina z funkce generálního tajemníka. Po několika mozkových záchvatech Lenin umírá na začátku ledna 1924.

Lenin byl dnešním slovníkem politickým aktivistou, který chodil agitovat do továren, psal články, organizoval a přednášel. Stavěl se proti útlaku žen, národnostních menšin a válkám. Právě jeho celoživotní snaha vždy kriticky a bez lhaní si do kapsy analyzovat politickou situaci a vyvodit z toho závěry pro praxi je to, co nás na jeho životě a díle může inspirovat dodnes.

MRAKY KRIZÍ A KONFLIKTŮ NAD HUTÍ LIBERTY

PETR ROHEL

Nad Ostravou visí mraky. Mraky strachu a beznaděje. Zastavení výroby v jedné ze dvou vysokých pecí železářského podniku Liberty Ostrava v březnu 2020, jejím zaměstnancům bylo slíbeno obnovení výroby v srpnu, znamená v současnosti ponechání asi poloviny vysokopecařů doma se mzdou 70 %, druhá polovina byla přemístěna do jiných provozů podniku.

Je to předehra rozsáhlého propouštění v Liberty i v dalších podnicích Ostravska, například v Ostravsko-karvinském revíru ohroženém ekonomickým úpadkem a epidemií koronaviru na dole Darkov? Dojde proto na Ostravsku k velké hospodářské krizi? Mohou pomoci řešit tuto krizi subjekty hlásící se k radikální levici a jejich programy?

Věnujme pozornost dvěma datům, která silně ovlivnila veškeré dění v podniku nazvaném Nová Huť (dále též NH), pak ArcelorMittal a nyní Liberty Ostrava. Jde o leden 2003 a 1. červenec 2019. V lednu 2003 kupuje akciovou společnost anglický podnikatel s indickým původem, Lakšmí Mittal. Ovládá nadnárodní koncern NLM, zde bývalá NH spadá pod ocelářskou skupinu Ispat Gigant. 1. 7. 2019 je pak ukončena koupě bývalé NH GFG Aliancí, hutní podniky patří do skupiny Liberty Steel koncernu. Rozhodujícím vlastníkem v koncernu je podnikatel Sanjev Gupta.

16 let nesla bývalá NH název nejprve Mittal, později ArcelloMittal. Jakých dosáhla za tu dobu výsledků? Zatímco v roce 2001 podle dostupných statistik zaměstnávala NH, akciová společnost, víc než 12 000 lidí, v roce 2018 je to 4 021 lidí. Zmenšení o dvě třetiny zaměstnanců v roce 2021 nebylo pravděpodobně způsobeno racionalizací, ale šlo o mimořádně silné vystupňování intenzity práce. Pokud jde o finanční kritéria, dokládají statistické údaje, že se podnik po roce 2003 poměrně rychle zbavuje předchozího zadlužení.

V posledních letech ArcelorMittalu však statistické údaje naznačují některé problémy. Provozní zisk byl v roce 2017 ve ztrátě 2,6 miliardy Kč, v roce 2018 jde o kladné číslo 726 miliónu Kč.

Jestliže tedy přibližně v letech 2004 – 2006 dosahuje ekonomických úspěchů, byť možná s rostoucí intenzitou práce, pak v období let 2017 – 2018 vedle problematické intenzity práce zaznamenáváme ztráty v ukazateli provozního zisku, které zdaleka nejsou vyrovnány poněkud lepšími výsledky v roce 2018. Dodejme také, že ArcelorMittal i Liberty Ostrava patřily a patří k velkým znečišťovatelům ovzduší, byť je třeba uznat významné investice podniku usilujícího o omezení, byť neúplné, znečisťování.

V roce 2019 a ještě mnohem více v prvních měsících roku 2020 značně zesílily negativní tendence současného ekonomického systému. V obecné levicové analýze popsal tyto negativní tendence americký sociolog William Robinson v knize Teorie globálního kapitalismu.

Konkrétně od července 2019 se zavádí v bývalé NH provoz s omezenou výrobou. To znamená kromě jiného, že část zaměstnanců, především ti, kteří již vyčerpali dovolenou, zůstávají určitou dobu doma se sníženou mzdou o 30 %. Za tímto konstatováním je třeba vidět stres, strach, někdy ohrožení existenční jistoty zaměstnanců a jejich rodin.

Odbory však ještě věří ujišťování managementu a majitelů, že tato opatření jsou jen krátkodobou reakcí na dílčí odbytové poruchy. Podnik však trápí špatná spolupráce s energetickým závodem TAMEH, který si při prodeji v roce 2019 majitelé Arcelor Mittalu ponechali, dochází k poruchám

dodávek energií , které ohrožují plynulost výroby v Liberty.

V této situaci přichází 28. 4. 2020 rozhodnutí managementu o odstavení jedné ze dvou dosud pracujících vysokých pecí. Rozhodnutí vyvolá pobouření odborářů i dalších zaměstnanců. Opět část zaměstnanců zůstává delší dobu doma se 70 % mzdou.

Tradiční odůvodnění nedostatkem zakázek odboráři i jejich představitelé odmítají. Číselné údaje pro toto rozhodnutí nevyznívají přesvědčivě. Působí též informace ze zdrojů jako internetový e-hutník, které dokazují, že v Třineckých železárnách, podniku s podobným výrobním programem, management slibuje zaměstnancům, že přes ztížené podmínky zabezpečí výrobu, zabrání nezaměstnanosti a snížení mezd.

Zástupci odborů Liberty jednají o možných protestech v dané situaci. Sestaví prohlášení, které nechávají podepisovat těm zaměstnancům, jež mají o tyto otázky zájem. Připravují protestní mítink.

Velký význam má založení stávkového výboru. Jsou v něm zastoupeni předsedové všech základních organizací OS KOVO z Liberty. Úkolem stávkového výboru je připravit všechny aktivity, které budou reagovat na porušování práv zaměstnanců, tedy také připravovat stávku.

Některé údaje o práci stávkového výboru najdeme v zápisu o jeho jednání z 13. 5. 2020. Jsou projednávány informace o odstávce uvedené pece. Stávkový výbor požaduje po managementu informace o ekonomických údajích, též údaje o odbytu, a konstatuje, že s jednou výjimkou údaje nejsou poskytovány. Zde zjišťujeme sympatický přístup stávkového výboru k ekonomickým problémům.

28. 5. 2020 navštívil Liberty Ostrava její majitel Sanjev Gupta. Odboráři ho přivítali řehtačkami, troubením a transparenty s protestními hesly psanými též v angličtině.

Proběhla jednání zástupců odborů, majitele a managementu. Jeden z odborových funkcionářů, Slanina, popsal v rozhovoru s MF Dnes z 29. 5. 2020 některé aspekty jednání. Odboráři nedostali uspokojivé odpovědi na své otázky. Jediným výsledkem je dohoda, že odbory Liberty Ostrava mohou s majitelem jednat přímo. Pro tentýž deník a vydání uvedl generální ředitel Liberty Ostrava Pascal Genesta, že v současnosti není huť Liberty konkurenceschopná. To pravděpodobně znamená další snižování mezd, přerušování výroby a snad propouštění.

Odbory Liberty mají před sebou mimořádně náročné období. Je dobré zkušenosti z tohoto období později analyzovat. K jakým formám protestů při nesplnění jejich požadavků sáhnou? Bude k nim patřit stávka? Sáhnou k formě krátkodobého pravidelného přerušování práce jako ve Škodovce v Mladé Boleslavi, nebo k okupační stávce jako horníci v Čechách v Mariánských Račicích či ve větším měřítku ve Francii a v Belgii?

Vedle toho zájem stávkového výboru Liberty o ekonomické údaje podniku upozorňuje na otázky vytvoření konkrétnějších levicových programů pro situace, jaké prožívají zaměstnanci Liberty, kdy může jít o zastavování výroby, snižování mezd, možnost zavření podniku.

Ale tento článek by byl velmi neúplný, kdyby nekončil výzvou k solidaritě se zaměstnanci Liberty Ostrava. Vedle solidarity odborových svazů zde by mohla působit též solidarita občanských iniciativ, též těch, které se věnují sociálním problémům. Do solidárních akcí se chce zapojit i malá organizace strany Levice v Ostravě. Pro solidární aktivity a akce platí heslo: Kdo, ne-li my, kdy, když ne teď.

SUCHO JE DŮSLEDKEM SELHÁNÍ SYSTÉMU

MARTIN ČERMÁK

Krajinu nejen v České republice, ale i v Evropě a leckde ve světě, trápí dlouhotrvající sucho. Stavy podzemní vody jsou nejnižší od roku 1981.

V některých okresech chybí celý jeden roční úhrn srážek, v průměru jsme pak na 60 % normálního stavu vody. Dubnové průtoky řek a potoků byly na 20 až 40 % normálu. Převedeno na milimetry v krajině chybí kolem 840 mm srážek. Situace se zhoršuje vlivem klimatické změny, prokazatelně způsobené člověkem, kdy při oteplení vzduchu dochází k většímu výparu vody. Klimatická změna způsobuje klimaticky extrémní vlivy, kdy dochází k prudkým srážkám, které se však nestačí vsáknout do spodních profilů půdy a rychle odtékají pryč z krajiny, případně dokonce způsobují ničivé záplavy. Podzemní vody nemohly být z důvodu nadprůměrně teplé zimy dotovány postupně tajícími sněhovými srážkami, které jsou pro doplnění zásob podzemní vody nejzásadnější. Během letošní teplé zimy se teplota držela nad nulou i ve středních nadmořských výškách (500–800 m n.m.).

Klimatické modely na tento průběh klimatu, i přes všechny klimatické skeptiky zaplacené těžařskými lobby, poukazovaly již dávno. Právě teplé zimy bez sněhových srážek a velmi suchá jara by nás tedy neměly překvapovat. Již několik desítek let jsme měli čas se na tuto nelehkou situaci připravit. Proběhlo několik klimatických summitů, kde bylo apelováno na světové leadery, aby přikročili k radikálnímu snižování emisí uhlíku a byl rozpracován plán adaptačních opatření. To, co se slíbilo, se vzápětí porušilo. Kapitál měl a stále má přednost před zdravým životním prostředím. A tak dále ve velkém měřítku chřadnou lesy, úroda zasychá, dále vysychají studny.

Házet vinu za sucho pouze na klimatickou změnu by však bylo alibistické, ba i nebezpečné. Lví podíl na suchu a neschopnosti krajiny zadržovat vodu má především neudržitelné hospodaření založené na touze po co největším zisku. Tento problém se táhne již od kolektivizace zemědělství v 50. letech minulého století, kdy došlo ke scelování pozemků drobných rolníků, rozorávání mezí, vysoušení mokřadů, odvodňování a napřimování vodních toků. Z pestré krajiny se staly uniformní plantáže plné chemikálií. A to vše ve jménu maximalizace produkce.

Problém chřadnutí lesů, především těch jehličnatých, sahá až k počátkům průmyslové revoluce. V tomto období bylo území Čech z větší části odlesněné, ale biologicky pestré. Kvůli nově vznikajícím továrnám, které potřebovaly palivové dříví, se začaly zakládat převážně smrkové monokultury. Jaký to byl katastrofální omyl ukázal žír bekyně mnišky ve 20. letech 20. století. Tehdy tento nenápadný noční motýl zlikvidoval na 600 tisíc hektarů smrkových porostů. Po tomto holožíru byly lesy obnoveny opět smrkem a dnes již tyto dospělé porosty ničí gradace kůrovcová. Předpokládaný vyšší výnos z rychle rostoucího smrkového dříví zvítězil nad zdravým rozumem.

I přes naděje vkládané do Sametové revoluce však transformace zemědělského a lesnického sektoru v 90. letech problémy jen prohloubila. JZD se rozpadla či přeměnila v akciové společnosti a s.r.o., malé restituované rodinné farmy zastínili velcí průmysloví hráči. Tito agrobaroni, a nejen ti, dále nechali rozorávat zbytky přírodních prvků mezi poli a dostali chemikáliemi a způsobem hospodaření půdu do stavu, kdy už sama od sebe nedokáže poskytnout kvalitní živiny pro plodiny. Dotace, které nahrávají velkým vlastníkům půdy, dále způsobují, že se pěstují plodiny lépe prodejné na trzích než potřebné plodiny k výživě. Právě průmyslové zemědělství je hlavní příčinou, proč půda není schopna zadr-

žet vodu. Potenciální retence půd je o 40 % nižší, než byla před rokem 1950. Navíc se vlivem chemických hnojiv a pesticidů stávají mnohé vodní toky toxickými. Lesnický sektor poznamenaný tři staletí trvajícím diktátem produkce a rychlé obnovy, i přes ekologické proklamace, se mnoho nezměnil. Stále je lesní ekosystém většinově považován pouze za zdroj dřevní hmoty a jsou opomíjeny jeho mimoprodukční funkce, jako sekvestrace uhlíku, retence vody, ochrana půdy, biodiverzita a jiné.

Řešením je pestrá krajina. Krajina udržitelného hospodaření, jak na polích, tak v lesích. Ekonomická krize z roku 2008 nás poučila, že proškrtat se lze jedině do bídy. Měli bychom na to myslet právě dnes, v době koronavirové krize. Dala nám obrovskou šanci nastavit společnost jinak. Abychom překonali následnou ekonomickou krizi, musíme začít investovat do přechodu hospodářství směrem k větší udržitelnosti, rovnosti a solidaritě. Je to nutné i pro adaptaci na klimatickou změnu a pro ozdravení krajiny. Je třeba podpořit Green new deal, ale ne ten zlobbovaný korporacemi, který nám předkládá Evropská komise, myslím tím Green new deal jednotlivých obcí a komunit. Pomocí něho můžeme investovat do obnovitelných zdrojů energie v lokálním měřítku, každá obec si bude moci předkládat plány na obnovení krajiny. Obnovit významné prvky pro zadržení vody v krajině, jako jsou remízky, mokřady, drobné rybníčky a tůně, zasakovací pásy, obnovené polní cesty, revitalizace vodních toků a v neposlední řadě výsadba stromů. Jeden z nejdůležitějších kroků je podpořit pestrou skladbu lesů, kdy budou nároky dřevin odpovídat stanovištním podmínkám. Důsledkem bude lepší zadržení vody v krajině a doplnění podzemních vod, zvýšení evapotranspirace a návrat malého vodního cyklu do krajiny, kdy zeleň a vodní plochy napomůžou vytváření lokálních srážek. Dotacemi je nutné podpořit lokální ekologicky udržitelnou produkci potravin, drobné vlastníky půdy i místní trh zboží a služeb. Pro vládu „Žlutého barona“ nejsou však drobné výdaje na obnovu krajinných prvků zajímavé, raději by utopila miliardy v betonu nesmyslných přehrad, které problém sucha neřeší, ba jej mohou místy i prohloubit.

S ekonomickou krizí také souvisí nezaměstnanost. Tento zelený přechod není uskutečnitelný bez tvorby nových pracovních míst, uplatnění najdou jak ekologové a projektanti, tak dělnické a zemědělské profese. Díky těmto krokům lze předpokládat zlepšení zdraví obyvatel, zvýšenou diverzitu rostlin a živočichů a v neposlední řadě zlepšení estetického rázu krajiny.

COVID-19 V BRAZÍLII

MINA BAGINOVÁ

Miestne solidárne mobilizácie a boj o prežitie v Amazone

Brazílsky prezident Jair Bolsonaro je všeobecne známy s jeho politickým zameraním na zrušenie opatrení v oblasti sociálneho zabezpečenia v Brazílii, rovnako ako aj s jeho podporou o rozsiahlom pálení v Amazonského pralese. Uprostred pandémie Bolsonaro vyvolal ďalšiu kontroverziu v už aj tak polarizovanej krajine, keď podporil ultra-pravicové demonštrácie v niekoľkých brazílskych mestách, ktoré požadujú návrat k vojenskej diktatúre. Nebolo preto žiadnym prekvapením, keď Bolsonarova reakcia na Covid-19 bola odmietnutie sociálneho dištancovania v záujme „rastu brazílskeho hospodárstva". Nezostalo iba pri tom, a v apríli dokonca prepustil populárneho ministra zdravotníctva Luisa Mandetta z jeho postu za prijatie stratégie, ktorú Bolsonaro charakterizoval ako zameranú „takmer výlučne na záchranu životov, nie ekonomiky". Podľa štatistík má tak Brazília potvrdených 740 000 prípadov nakazenia korony a 38 000 úmrtí na vírus.

Bolsonarove tvrdenia, síce ako vždy agresívne, so žiadnym ohľadom na ľudský život, priamo reflektujú vysoko nerovnomerné rozdelenie bohatstva v Brazílii a neistú hospodársku situáciu brazílskej pracujúcej triedy a chudobných. Bolsonarova politika je totiž priamo podporená opatreniami, ktoré boli nastavené administratívou prezidenta Michela Temera, ktorý Bolsonara predchádzal, a ktorá urobila všetko, čo bolo v jej silách, aby zničila systém verejného zdravia, obmedzila alebo rozobrala systém na štátnu podporu chudobných rodín, a ukončila úspešné akčné programy, ktoré začala Lulova ľavicová vláda. Skutočnosť je bohužiaľ taká, že štát, ktorý Bolsonaro vedie sa jednoducho nemôže postarať o svojich obyvateľov v čase historickej krízy, akou je Covid 19. Výsledkom je, že Brazílčania reagujú na krízu spôsobmi, ktoré odrážajú realitu miestneho spoločenstva týkajúcu sa rasy, náboženstva, prisťahovalectva a násilia, čím vytvárajú nové vzťahy, ktorých politické účinky sa ešte v budúcnosti prejavia.

PRÍBEH Z PORTO ALEGRE

Podľa miestnych prieskumov viac než 60 percent obyvateľov v brazílskych favelách nie je schopné platiť za jedlo dlhšie ako dva týždne v prípade nutnosti zostať v karanténe. Miestne výskumy o afro-brazílskych majiteľiek malých firiem z podnikania ukázala, že bez príjmu by iba 40 percent z nich mohlo udržať svoje podniky funkčné jeden mesiac, a iba 5 percent tri by boli schopné udržať sa 3 mesiace. 35 miliónov Brazílčanov doteraz požiadalo federálne vlády o program núdzovej mzdy, ktorý ponúka podstatne menej, ako je potrebné na sociálne-ekonomické udržanie jednotlivca, oveľa menej rodiny. Navyše, mnohí z tých, ktorí sa prihlásili, boli zamietnutí pre neúplnú dokumentáciu.

Keďže pomoc štátu nedokázala pomôcť najzraniteľnejším skupinám brazílskej populácie, aktivistické skupiny na miestnej úrovni sa zmobilizovali a pomocou sociálnych médií reagovali na naliehavé problémy, ktorým v súčasnosti čelia ich komunity. V južnom meste Porto Alegre miestne afro-brazílske kolektívy ako sú Meninas Crespas, Alicerce, alebo Akanni, distribuujú balíčky obsahujúce základné potreby, zakúpené za peniaze na darovanie a zbierky potravín, ktoré sa nedajú rýchlo pokaziť. Niektoré zo skupín si adoptovali slogan humanitárnej kampane „Tí, ktorí sú hladní, nemôžu čakať", od brazílskeho sociológa Herberta de Souzu, ktorý v 90. rokoch 20. storočia upozornil na potrebu národného boja proti hladu. Slogan priamo pripomína aj opojné roky ľavicového prezidenta Luly v rokoch 2002 - 2010, keď ministerstvo pre núdzové situácie urobilo z boja proti hladu a jedlo pre všetkých Brazílčanov národnú prioritu. Coletivo Quilombelas , aktivistická skupina založená učiteľkami afro-brazílskych žien so sídlom v Restinge, jednej z najchudobnejších štvrtí Porto Alegre, vyjadrila podobné obavy v kampani „Plánujú nás zabiť, my plánujeme prežiť." Heslo, ktoré vytvorila afro-brazílska feministická spisovateľka Conceição Evaristo, vzniklo ako reakcia na Bolsonarove rasistické pripomienky počas volieb v roku 2018. V rámci kampane 150 afro-brazílskych hnutí v celej krajine podpísalo list, v ktorom žiada vládu, aby začala zhromažďovať údaje o rase a pohlaví obetí vírusu.

SOLIDARITA MIGRANTOV

Pomoc pri prekonávaní pandémie prichádza aj zo zraniteľných brazílskych komunít migrantov. Správy o sýrskych utečencoch, ktorí zadarmo distribuujú jedlo starším ľudom v meste São Paulo, sa rozšírili na sociálnych sieťach. V Tolede mladý senegalský krajčír získal pozornosť médií po tom, ako sa počas karantény venoval výrobe masiek pre Veľvyslanectvo Solidarity, neziskovú organizáciu, ktorá mu pomohla usadiť sa, keď prvýkrát prišiel do Brazílie. Aj migrujúci umelci sú aktívni

v boji proti Covid 19 a využívajú svoje platformy sociálnych médií a zručnosti na šírenie informácií o prevencii. Malá multimediálna produkčná spoločnosť, ktorú prevádzkuje Senegalčanka Mara Kane so sídlom v Sao Paule, spolupracovala s rappermi z Bolívie, Brazílie, Ghany, Guiney a Senegalu na výrobe videoklipov „Restez Chez vous“ (Stay Home) a „Vaccin. “ Spievajúci vo francúzštine, rodnom jazyku mnohých afrických migrantov, rapperi vysvetľujú, ako sa Covid 19 rozširuje, a bojujú proti rozšíreným tvrdeniam, že čierni ľudia sú voči Covid 19 imúnni.

KATASTROFÁLNY ROZMER COVID-19 V AMAZONE

Podľa Koordinačného orgánu pôvodných organizácií Amazonskej kotliny (COICA) mal Amazon iba v máji viac ako 7 000 prípadov nákazy, a viac než 940 oficiálnych úmrtí medzi 93 skupinami pôvodných obyvateľov. Prípady boli hlásené vo všetkých amazonských krajinách, od Bolívie, Kolumbie, Venezuely a Brazílie po Guyanu, Francúzsku Guyanu, Peru, Ekvádor a Surinam. Po mesiaci sa situácia iba zhoršila. Najviac postihnutou krajinou z hľadiska potvrdených prípadov pôvodných obyvateľov je Brazília s 2 642 prípadmi. Podľa údajov COICA zo začiatku mája, Covid-19 zabil 218 pôvodných obyvateľov v brazílskom Amazone. Táto choroba už postihla viac ako 80 pôvodných národností v Brazílii, a kríza nepreukazuje žiadne známky spomalenia. Dario Yanomami z asociácie Hutukara Yanomami na internetovom stretnutí sociálnych hnutí vyhlásil: „Bojujeme s chorobou Covid-19 v našej krajine a sme veľmi smutní z úmrtí medzi Yanomami. Naši šamani nepretržite pracujú proti xaware <epidémii>. Budeme bojovať a budeme odolávať, ale potrebujeme podporu Brazílčanov a celého sveta“. Neurológ Erik Jennings Simões, jeden z hlavných lekárskych expertov, ktorý vedie pomoc proti Covid-19 v brazílskom Amazone uviedol, že Covid-19 pravdepodobne dosiahne v Amazone genocídny rozmer - v regióne došlo k 550% nárastu počtu úmrtí za jeden mesiac. Miera úmrtnosti v bežnej populácii je 5,7%, zatiaľ čo v domorodej populácii je to 9,7%.

Situácia v Amazone je podľa miestnych mimovládnych organizácii a domorodých vodcov, ktorí sú si vedomí extrémnej zraniteľnosti domorodých komunít, hlboko znepokojujúca. Z dôvodu zanedbávania a systematickej diskriminácie zo strany vlád čelia amazonské regióny a ich domorodé spoločenstvá vyššej chudobe a menšiemu vzdelaniu, ako aj nedostatku prístupu k pitnej vode a zdravotnej starostlivosti. Tieto štrukturálne nerovnosti čelia tvárou v tvár kríze, ktorá je v nedávnej histórii bezprecedentná, ešte výraznejšie. V Brazílii na čele s Jairom Bolsonarom, ktorý prisľúbil vyčistiť amazonský dažďový prales, aby namiesto domorodých komunít podporil hospodárstvo prostredníctvom rapídneho rastu sóje, dobytka a baníctva,

sa dôsledky nezáujmu štátu o pôvodné obyvateľstvo ukázali ako osudné.

V krajine najviac postihnutých pandémiou na celom svete sa korona vírus šíri najrýchlejšie v tých oblastiach, kde žijú niektorí z najviac ohrozených obyvateľstiev na svete. Aj medzi najvzdialenejšími kmeňmi, ktoré by mali byť kvôli svojej izolácii bezpečné, existuje nebezpečenstvo infekcie. Podľa organizácie Survival International práve Yanomami komunita začala medzinárodnú kampaň proti vpádu baníkov zlata a šíreniu COVID-19. Okrem toho amazonská časť Brazílie zdieľa hranicu s ôsmimi ďalšími krajinami a Francúzskou Guyanou. Mnohé z nich podnikli tvrdé a včasné opatrenia na zabránenie šíreniu vírusu, ale nezodpovednosť vlády Jaira Bolsonara, ktorý popiera závažnosť situácie a vyhýba sa prijímaniu opatrení prijatých na medzinárodnej úrovni, sa ukázala mať smrtiace následky nielen v Brazílii, ale v celom regióne a mimo neho.

SOCIÁLNE DIŠTANCOVANIE A AKÚTNA NEROVNOSŤ

Napriek úsiliu komunít, hospodárske zúfalstvo a sociálna izolácia oslabujú akceptovanie pravidiel sociálneho dištancovania medzi Brazílčanmi. Od konca marca začali pouliční predajcovia potravín a ovocia, ktorí opustili ulice v predchádzajúcich týždňoch, pokračovať v činnosti v centre Porto Alegre. Starší ľudia chodia na prechádzky do neďalekého parku Faroupilha, niektorí z nich bez masiek. V Rio de Janeiro niektoré zločinecké skupiny presadzujú sociálne dištancovanie, aby chránili obyvateľov komunity, zatiaľ čo iní nútia obchodníkov podnikať, aby mohli platiť svoje peniaze na ochranu. Medzitým sa počet infekcií a počet úmrtí v Brazílii naďalej zvyšuje.

Keby nebolo pre Bolsonarovho obštrukcionizmu a silných tlakov súkromného sektora na otvorenie ekonomiky, brazílske vládne inštitúcie by mohli zorganizovať sociálne dištancovanie a snažiť sa dodávať nevyhnutné zdroje pre komunity. Museli by ale čeliť ťažkým limitom zdrojov. Svojpomocná susedská politika tak dopĺňa nedostatočnú „núdzovú mzdu“ vlády, a prehlbuje solidaritu medzi občanmi. Toto vzájomné pôsobenie všetkých skupín reagujúcich na krízu Covid-19 ma potenciál zmeniť politiku v budúcnosti. Takmer pred sto rokmi svetová ekonomická depresia z roku 1929 transformovala latinskoamerickú politiku a hospodárstvo na zvyšok storočia. Po pandémii môžu Brazílčania oživiť demokraciu posledných desaťročí, alebo sa vrátiť k vojenskej vláde 60. a 70. rokov, či vytvoriť nové politické spojenectvá.

Momentálne sa však Covid-19 šíri uprostred niekoľko ročného pravicového útoku na demokratické inštitúcie a chudobných. Diskusia zameraná na sociálne dištancovanie sa proti ekonomickým potrebám nezaoberá dlhodobými sociálno-ekonomickými procesmi, ktoré mnohým tak veľmi ubližujú. Mechanizmy miestnych solidárnych mobilizácií sú len to: kreatívne, hrdinské, a vo svojej podstate obmedzené prostriedky na riešenie problémov, ktoré pandémia iba prehĺbila. Realita miliónov Brazílčanov je taká, že sú nútení alebo sa ukrývať a hladovať, alebo riskovať nákazu, ba dokonca smrť, kým sa snažia zarobiť peniaze na jedlo.

COVIDOVÁ DAŇ

„COVIDOVÁ daň“ od Podemos nechá milionáře zaplatit za zotavení Španělska

EOGHAN GILMARTIN

V poslední době se v souvislosti se Španělskem mluvilo hlavně o zavádění nepodmíněného základního příjmu (který nepodmíněným základním příjmem tak úplně není, ale to teď nechme stranou). Informace byly doprovázeny otázkou - a kde na to vezmou? Přinášíme proto článek o aktuálním politickém dění ve Španělsku, který zároveň ukazuje, jaké jsou možnosti levicových vlád v dnešní Evropě.

Španělsko patří mezi země s největšími nerovnostmi, a zejména španělští pracující se vinou pandemie dostali do velmi těžké situace. Vládní strana Unidas Podemos proto navrhuje „COVIDOVOU daň“ na majetek milionářů, která má pomoci obnovit dlouho zanedbávané veřejné služby a ukončit desítky let daňových úlev pro bohaté.

„Tato pandemie ukázala důležitost veřejné sféry: našeho veřejného zdravotního systému, veřejného školství, stejně jako krátkodobého systému dotování mezd (pozn. v ČR nazývaného kurzarbeit). Právě na tohle je veřejný systém – a pokud chceme zachránit tuto zemi, musíme mít takové daně, které nám umožní jej udržet.“ Toto prohlásila ministryně práce a poslankyně za Unidas Podemos Yolanda Díaz, když její strana představila svůj návrh na ambiciózní novou daň z bohatství. Účelem je vybrat pro státní pokladnu 11 miliard eur ročně, což se rovná 1 procentu španělské HDP.

Ve chvíli hluboké krize Unidas Podemos zdůrazňují, že ti, kdo nejvíce vlastní, musejí nejvíce přispět. Takzvaná COVIDOVÁ daň je zaměřena na superbohaté, zvláště na tisíc nejmajetnějších ve Španělsku. Obsahem návrhu je, že majetky nad 1 milion eur budou zdaněny 2 %, nad 10 milionů eur 2,5 %, nad 50 milionů 3%, a 3,5 % budou zdaněny majetky nad 100 milionů eur. Daň se týká i majetku rezidentů Španělska nacházejícího se mimo zemi.

V parlamentu lídr Unidas Podemos Pablo Iglesias, dnes vicepremiér, vyzval domácí elity k „fiskálnímu patriotismu“ a přijetí nové daně. I když se taková „štědrost“ zdá nepravděpodobná, navrhovaná daň má vysokou podporu ze strany veřejnosti – podle výzkumu publikovaného v Público ji podporuje 65 % Španělů. V půlce května také došlo k dohodě mezi Iglesiasem a premiérem Pedrem Sanchézem ze stany PSOE o podpoře pro tento návrh v parlamentní komisi pro obnovu po pandemii.

Ani takováto dohoda mezi vládními stranami však automaticky neznamená, že daň z bohatství vejde v platnost. Ale pokud se dostane mezi doporučení komise, pak ji kabinet oficiálně projedná po létě. Iglesias věří, že dokáže pro návrh získat parlamentní většinu, což se zdá ještě pravděpodobnější s podporou Sanchéze. Lídr Unidas Podemos také zdůrazňuje, že by to byl příklad porážky nejvíce ekonomicky „ortodoxních“, a politicky centristických, proudů v PSOE, reprezentovaných zejména ministryní financí Marií Jesús Montero.

Plány koalice PSOE a Unidas Podemos však nezahrnují jen tento návrh, již se připravuje řada dalších reforem na progresivní zdanění na podzim, včetně Tobinovy daně z finančních transakcí, „Google daně“ pro velké digitální společnosti, které běžně daní v jiných zemích, stejně jako zvýšení daně z kapitálových zisků a příjmových daní pro vysokopříjmové skupiny. Pokud COVID projde v dnes navrhované podobě, bude to další radikální krok – hlavně proto, že cílí na nespravedlnost, kdy běžní pracující nesou vyšší daňovou zátěž než Španělé, kteří žijí ze svého bohatství. Jak zmínil další poslanec za Unidas Podemos, Rafael Mayoral, v posledních desetiletích byly příjmy státu disproporčně založeny na zdanění příjmu pracujících, zatímco privilegovaní využívali odpouštění daní a posílali své peníze do jiných zemí.“ Nyní doufá, že Podemos mohou využít své parlamentní angažmá, aby to změnili.

SOCIÁLNÍ POLARIZACE

Taková opatření jsou bezpochyby potřebná. Španělská ekonomika závisí do velké míry na turismu, a s ohledem na jednu z nejvyšších úrovní nerovnosti v Eurozóně hrozí, že španělská pracující třída bude těžce postižena koronavirovou krizí. Již v roce 2018 bylo 26,1 % lidí ve Španělsku ohroženo chudobou a sociálním vyloučením, u dětí to bylo dokonce 29,8 %. Zvláštní zpravodaj OSN pro extrémní chudobu a lidská práva poznamenal po své lednové návštěvě Španělska: „fragmentované veřejné služby, které byly zásadně seškrtány po roce 2008, nebyly nikdy obnoveny … Zcela nedostatečný systém sociálního zabezpečení zanechává velký podíl lidí systematicky v chudobě, vzdělávací systém je silně segregovaný a čím dál tím více zastaralý, fiskální systém poskytuje mnohem více výhod bohatým než chudým.“

Pandemie koronaviru ukázala důsledky výše uvedeného v plné síle. Když se začaly zmírňovat restrikce, začalo být jasné, že se ve Španělsku obnovuje i polarizace společnosti. Některé její prvky jsou okamžitě viditelné – v posledních týdnech stály v Madridských dělnických čtvrtích tisíce lidí v mnohahodinových frontách u potravinových bank a čekaly na pomoc, zatímco v bohatších čtvrtích probíhaly protesty proti pandemickým opatřením pořádané ultrakonzervativními skupinami. Tito protestující, kteří se staví proti vládě PSOE a Podemos, nyní přejímají apokalyptickou rétoriku i násilnost venezuelské opozice.

V této potenciálně výbušné kombinaci se Podemos snaží zdůrazňovat, že navrhovaná opatření jsou nutná pro udržení sociální soudržnosti a koalice nemá jinou možnost, než se snažit předcházet eskalaci. Pravicová Lidová strana (Partido Popular) vychází z předpokladu, že koalice nepřežije do konce roku 2021, protože nezvládne výzvy spojené s ekonomickou krizí. V tomto roce se předpokládá nezaměstnanost na úrovni 21 % a snížení HDP o 13 %. Sama Lidová strana bojuje s ultrapravicovou stranou Vox o pozici vedoucí síly opozice a nemá žádný zájem na zmírňování napětí.

LEPŠÍ JE BÝT U TOHO

Už od začátku krize Lidová strana neztrácela čas v politizaci pandemie a nyní se snaží napojit na resentiment, z něhož klíčí „revolta bohatých" proti pandemickým opatřením. S polarizující rétorikou a útoky na vládu se strana čím dál tím více podobá Voxu. Předseda strany Pablo Cassado obvinil Sanchéze, že se snaží o „konstituční diktaturu", když uplatnil své kompetence v nouzové situaci, a že předává zemi extremistům v podobě Podemos a Katalánské levice. Jak poznamenal Brais Fernández, nic z toho neznamená okamžité vítězství pro pravici, ale spíše připravuje půdu, skrze „opotřebovávací válku" na vyčerpání a porážku levice za 18 měsíců.

Podle Iglesiase vláda nemá jinou možnost, než tento konflikt přijmout – jednat s vědomím, že alternativou současné koalice je radikalizovaná pravice se zvětšující se účastí neofašistů. Iglesias a jeho spolustraníci ve vládě kráčeli po tenké čáře mezi loajalitou k administrativě proti útokům přicházejícím zprava a zdůrazňováním tenzí uvnitř samotného kabinetu, kdy Podemos zůstávají neústupní v bodech, kde není mezi stranami shoda. Jejich mantra vždy byla „když konflikt není veřejný, tak neexistuje" – strana se stavěla proti mnoha návrhům ekonomických „těžkých vah" PSOE, Marii Montero a Nadii Calvino, a to s kolísavým úspěchem.

V posledních měsících tak nastaly momenty, kdy byl kabinet téměř paralyzován vnitřními rozpory, jako např. poslední spor ohledně pravicových reforem pracovního práva, které Sanchéz nejdříve podpořil a poté otočil po nátlaku Nadii Calvino, ministryně pro ekonomiku a business. Kabinet dlouhodobě nemá shodu na reformách pracovní politiky, přestože je to klíčová část jejich programu z ledna.

Asi nejvíc hořkou pilulkou, kterou Podemos museli spolknout, bylo Sanchézovo odmítnutí zastavení placení nájmů. Místo toho podpořil rámec bezúročných půjček pro nájemníky s nedoplatky, podobný návrhům „lehce levicového" lídra Labour party, Keira Starmera. Nicméně Iglesiasova strana zažila i úspěchy, zejména, když přiměla PSOE k rychlému přijetí ambiciózního programu garantovaného minimálního příjmu, který podpoří milion domácností ohrožených chudobou a bude fungovat od června. Strana se rozhodla napřít své síly v příštích měsících na množství klíčových zápasů (jako například prosazení daně z bohatství, o níž byla řeč v úvodu). Iglesiasova strategie spočívá v tom, že pozice Podemos uvnitř vlády může pořád být využita k tlaku na demokratičtější a sociálně spravedlivější cestu z krize.

V ROVNOVÁZE

I když je možné vnitřní rozpory úspěšně řešit, co zůstává nejasným je kolik skutečného manévrovacího prostoru koalice PSOE a Podemos má. Daň z bohatství by představovala důležitý krok v prosazování daňové spravedlnosti. Pro bohaté by znamenala pětinásobné zvýšení zdanění jejich majetku.

Vzhledem k tomu, že španělský poměr daní k HDP je o 6 % nižší proti průměru Eurozóny, je možné daňový výnos ještě zvýšit, a to skrze zásadnější daňovou reformu. Tak by bylo možné podpořit napjaté veřejné rozpočty a financovat nové prvky sociálního zabezpečení, jako je právě nový systém minimálního příjmu. Koalice dosud zastavila škrty ve veřejných výdajích a oznámila významný investiční plán do zelené energie a pracovních míst s cílem redukce emisí o 35-42 % v příštích 10 letech.

Osud koaličních stran však není jen v jejich rukou. Státní dluh letos dosáhne pravděpodobně 115 % HDP, Španělsko bude také žádat o rozsáhlé financování ekonomické obnovy od EU. V tomto ohledu je znepokojivý tón ve francouzsko-německé dohodě o záchranném fondu ve výši 500 miliard euro. Pomoc má být podmíněna „jasným závazkem členských států zavádět správná ekonomická opatření a ambiciózní reformní agendu", což znamená oživenou politiku škrtů (austerity).

Stejně jako jiné země jižní Evropy se Španělsko stále vzpamatovává z kritických škrtů vynucených Trojkou po roce 2011. Hlavním cílem jediné evropské levicové vládní koalice je tedy zabránit tomu, aby byli ke stejným krokům donuceni znovu. „Fiskální prioritou" musí být vyšší cíl – přerozdělení bohatství a posílení veřejné sféry, nikoli podřízení se deficitním cílům vnucovaným Evropskou unií.

Článek vyšel na serveru Jacobin
Přeložila Martina Veverková

PIKETTYHO DAŇ

VÍTĚZSLAV LAMAČ

Přestože do parlamentních voleb zbývá ještě zhruba rok, už letos se na české politické scéně objevily dva explicitně levicové subjekty, které mají ambici se volebního klání účastnit.

Jedná se o stranu Levice a hnutí-stranu Budoucnost. Šance na nějaký výrazný volební úspěch jsou sice nepatrné, avšak to by nás nemělo příliš zarmucovat. Nové levicové subjekty mohou sehrát zásadní úlohu už jen svou účastí ve volebních kampaních a tím, že budou do veřejného prostoru vnášet správná témata.

Tradiční levicové strany ČSSD a KSČM chápou politiku jako marketing. Jejich program neodráží hodnoty a přesvědčení svých členů, ale spíše výsledky anket a průzkumů veřejného mínění. Snaha kupovat si hlasy voličů je natolik zjevná, že už se ji ani vrcholní političtní představitelé nesnaží skrývat. Volební programy se tak přímo hemží líbivými sliby jako zvyšování důchodů, zvyšování platů, jízdné zdarma, snížení daní zaměstnancům, či v horším případě protiimigrantskými či rasistickými výpady. Stejně typické je záměrné opomíjení méně populárních témat, jakými jsou např. progresivní či majetkové daně. I zde je dobře cítit úzkostlivá snaha "hlavně si voliče nepohněvat".

Autentickou levici naopak charakterizuje systematické a vážně míněné úsilí o transformaci ekonomického a společenského systému tak, aby bylo možné řešit nejzávažnější problémy, kterým dnes lidstvo čelí. Skutečná levice dnes usiluje především o odvrácení hrozící ekologické katastrofy. Zasazuje se proto o investice do krajiny tak, aby byla schopna zadržovat vodu, o ochranu lučních ekosystémů, budování bezuhlíkové energetiky, rozvíjení ekologicky udržitelného zemědělství a přechod k cirkulační ekonomice. Tradičním zájmem levice samozřejmě zůstává také boj proti přílišným majetkovým a příjmovým nerovnostem. Opatření, která k takovým cílům povedou, však nejsou vždy příjemná a líbivá. Naopak, jsou spojena s celou řadou nepopulárních, ale za to správných a zásadových kroků.

Chceme-li našich cílů dosáhnout, a k tomu ještě přijít s levicovým řešením často zmiňovaných problémů jako je fungování penzijního systému ve stárnoucí populaci nebo redukce obřího státního dluhu, musíme svou pozornost nutně obrátit k daňovému systému. Inovace daňového systému musí významně navýšit prostředky plynoucí do státního rozpočtu a současně výrazně redukovat majetkové a příjmové nerovnosti ve společnosti.

Užitečným vodítkem nám v tomto směru může být přelomové dílo francouzského ekonoma Thomase Pikettyho s názvem Kapitál v 21. století. Kniha, vydaná roku 2013, je především rozsáhlou empirickou studií majetkových a příjmových nerovností, zpracovanou na základě obrovského množství statistických dat, sahajících až do hluboké minulosti. K ústředním tématům knihy patří rovněž daně a jejich vliv na společenské nerovnosti. Závěr knihy pak obsahuje náčrt nového daňového systému, který by podrobil současný kapitalistický systém demokratické kontrole.

Je poněkud znepokojivé, že snahu "zalíbit se voliči" skrze laciné sliby lze mnohdy vycítit i u zmíněných nově se formujících stran. Avšak pravda je, že tyto nové subjekty procházejí teprve fází zrodu a myšlenkového kvasu. Lze tedy právem doufat, že zásadové a principiální postoje nakonec převáží, zatímco licoměrné nadbíhání voličům bude přenecháno dosluhujícím politickým matadorům.

MAJETKOVÁ NEROVNOST

Piketty podrobně popisuje vývoj majetkových a příjmových nerovností, kterými si prošla evropská a americká společnost od 19. století po současnost a vyvozuje z toho důležité závěry. Tento popis je pro naše úvahy nanejvýš poučný a proto si ho stručně shrňme.

Kapitalistická společnost 19. století byla typická silnou majetkovou koncentrací, kdy nejbohatší desetina společnosti vlastnila 90 % všeho majetku ve společnosti. Samotné nejbohatší procento pak vlastnilo celých 50 % veškerého majetku. Při takovéto koncentraci bohatství existovala ve společnosti ostrá hranice mezi masou chudých pracujících lidí a menšinou boháčů žijících z renty, kterou jim vynášely vlastněné nemovitosti, akcie či dluhopisy. V takto nerovné společnosti hrálo zásadní roli dědictví. Nejpřirozenějším způsobem, jak dosáhnout solidní životní úrovně, byl výhodný sňatek, nebo dědictví po předcích. Výrazně nižší věk dožití a vyšší koncentrace majetku přitom vedla k tomu, že se dědilo mnohem častěji než dnes a výrazně vyšší byla také relativní výše děděných majetků. Šťastlivci, kteří patřili k 1 % nejbohatších, zpravidla zdědili majetek, který jim zajistil celoživotní bezpracný příjem.

Tyto poměry se zásadně změnily až s příchodem 1. světové války. Nejprve válečné výdaje a posléze drtivý tlak odborů, nástup sociálně demokratických stran a permanentní hrozba proletářských revolucí, si vynutily přijetí zcela nového typu progresivních daní, které majetkovou nerovnost zásadním způsobem zredukovaly. Od 1. světové války až do konce 70. let vlastnila nejbohatší desetina společnosti zhruba 50 % veškerého majetku a samotné nejbohatší 1 % "jen" 20 % všeho majetku. Rentiérství tím ustoupilo do pozadí a příjmová nerovnost byla spjata především s rozdílným mzdovým ohodnocením.

S nástupem neoliberalismu koncem 70. let byla odstraněna či alespoň zmírněna daňová progrese a majetková nerovnost tak začala opět dramaticky narůstat. V některých aspektech se tak současná společnost začíná znovu přibližovat poměrům v 19. století. V Evropě dnes nejbohatší desetina společnosti vlastní zhruba 60 % veškerého majetku a nejbohatší 1 % asi 25 % všeho majetku. Ještě dramatičtější je tato nerovnost v USA, kde nejbohatší desetina vlastní 70 % majetku a nejbohatší 1 % obyvatelstva celých 35 % celkového majetku.

Pravda je, že majetková nerovnost již není tak extrémní jako v 19. století. S bohatými dědici-rentiéry už se dnes tak často nesetkáváme. Dokonce i většina příslušníků nejbohatšího percentilu není tak bohatá, aby nemusela

pracovat. Velcí rentiéři, žijící z kapitálu, totiž dnes tvoří jen zhruba jednu tisícinu obyvatelstva. Přesto nelze říci, že by majetkové nerovnosti byly malé.

PRÁCE A KAPITÁL

Podobně jako majetková nerovnost se vyvíjel také poměr mezi prací a kapitálem. V polovině 19. století dosahovaly kapitálové příjmy (veškeré zisky, příjmy z pronájmů, dividenda, úroky, aj.) v Evropě zhruba 45 % celkového národního důchodu, což představuje historické maximum. Již během druhé poloviny 19. století podíl kapitálu klesl zhruba na 35 % a po 1. světové válce se smrskl na pouhých 20 % národního důchodu. Na těchto hodnotách zůstal až do 70. let. Od nástupu neoliberální revoluce podíl kapitálových příjmů na národním důchodu opět roste a dnes se přibližuje ke 30 %.

Tento vývoj se výrazně promítl také do celkového objemu majetku. V 19. století představovala hodnota veškerého majetku ve společnosti zhruba šestinásobek až sedminásobek národního důchodu. V období po 1. světové válce klesla na zhruba 2 až 2,5 násobek. Od 70. let hodnota celkového majetku rychle roste a dnes se opět přibližuje šestinásobku národního důchodu.

Hodnota celkového majetku však nezávisí jen na podílu kapitálových příjmů na národním důchodu. Je silně ovlivňována také rychlostí ekonomického růstu. V obdobích s vysokým ekonomickým růstem bývají vysoké také úrokové míry, což vede k nízké ceně aktiv (např. nemovitosti, akcie, dluhopisy). Naopak období s relativně nízkým ekonomickým růstem jsou charakteristická nízkými úrokovými sazbami, vlivem čehož ceny aktiv stoupají. To má však velmi vážné společenské důsledky.

SPOLEČNOST DROBNÝCH RENTIÉRŮ

V 19. století existovala dosti ostrá hranice mezi privilegovanou a neprivilegovanou částí společnosti. Tato jasná dělící linie však dnes již neexistuje a pro levici je tak mnohem obtížnější zaujmout jasnou pozici.

Chudší polovina obyvatel v evropských zemích dnes vlastní jen asi 5 % veškerého majetku, což je stejný podíl, jaký vlastnila v 19. století. Avšak vzhledem k tomu, že horní desetina společnosti vlastní "jen" 60 % bohatství, znamená to, že "střední třída", chápaná jako zbývajících 40 % obyvatel mezi chudší polovinou a bohatší desetinou, vlastní zhruba 35 % celkového bohatství. A to není zanedbatelné.

Důležité je, že majetek střední třídy, horního decilu a dokonce i velké části nejbohatšího percentilu, je tvořen především nemovitostmi (nemovitosti tvoří zhruba 2/3 veškerého majetku ve společnosti). Teprve u horní tisíciny převládají jiné formy majetku jako akcie a firemní podíly.

Nemovitosti vynášejí svým majitelům příjem tím, že jsou pronajímány, nebo tím, že v nich vlastník bydlí a nemusí platit nájem (což z účetního hlediska vyjde nastejno). Tyto příjmy sice zpravidla nejsou tak vysoké, aby vlastník nemusel pracovat, přesto však zásadně ovlivňují jeho životní úroveň.

Rostoucí ceny nemovitostí vedou k tomu, že vlastní bydlení je pro mnoho lidí čím dál tím nedostupnější a o to významnější je pak dědictví. Zdědí-li někdo od svých příbuzných nemovitost, získá tím majetek, jehož hodnota zpravidla přesahuje objem celoživotních úspor. Vzhledem k tomu, že nájmy a splátky hypoték představují často až polovinu rodinného rozpočtu, znamená vlastní nemovitost velmi mnoho.

Protože dlouhodobý ekonomický růst bude ve vyspělých zemích spíše pozvolný a spolu s tím budou nízké také úrokové sazby, ceny nemovitostí budou podle většiny prognóz nadále růst. Význam dědictví bude proto posilovat a změnu tohoto trendu nelze příliš očekávat.

I když je tedy majetková nerovnost méně příkrá než v 19. století, nedá se říci, že by byla spravedlivější. Ve vyspělých zemích se stále výrazněji otevírají nůžky mezi šťastlivci s vlastními nemovitostmi a těmi, kdo jsou odsouzeni k celoživotnímu placení nájmů a hypoték.

Bylo by samozřejmě pošetilé odsuzovat někoho za to, že zdědil nemovitost. Stejně marná by byla i snaha rozlišit, co je ještě v pořádku a co už je privilegium. Na druhou stranu je však tato nerovnost příliš vážným problémem na to, abychom ji ignorovali. Je proto nezbytné hledat kompromis. I když majetkové nerovnosti zřejmě nikdy zcela neodstraníme, je třeba se zasadit alespoň o jejich zmírnění.

To si nutně vyžádá nepopulární opatření, jakými jsou např. dědické a majetkové daně. Mnoha lidem se to nebude líbit, ale toho by se autentická levice neměla lekat. Prosazovat je třeba to, co je správné, nikoli líbivé.

OLIGARCHOVÉ

S vlastníky velkých továren, dolů, bankovních domů, nákupních center, aj. se v běžném životě příliš nesetkáváme, neboť tento majetek je koncentrován v rukou pouhé tisíciny či spíše desetitisíciny nejbohatších lidí. Majetkové extrémy přitom leckdy překonávají i poměry z 19. století, a to zvláště z globálního hlediska.

V západní Evropě a Japonsku drží nejbohatší tisícina obyvatelstva až 11 % veškerého majetku, zatímco v anglosaských zemích je to až 19 %. Tento majetek je dost velký na to, aby umožnil existenci superbohatých oligarchů, avšak zase ne tolik, aby pouhým jeho zdaněním bylo možné vyřešit všechny společenské problémy.

Problémem však může být již samotná existence extrémně bohatých oligarchů, a to především z politického hlediska. Může-li si jeden člověk koupit např. obří mediální společnost s celým spektrem novin, časopisů, internetových portálů, televizních a rozhlasových stanic, a to ještě jako pouhý doplněk ke svému majetkovému portfoliu, je na místě otázka, co ještě dnes znamená pojem "svoboda tisku". A může-li si extrémně bohatý jedinec založit politickou stranu a zaplatit si volební kampaň, těžko můžeme mluvit o demokratickém politickém soupeření. Oligarchové mají zjevně v rukou moc, která se zcela vymyká demokratické kontrole.

DŮCHODOVÁ A DĚDICKÁ DAŇ

Piketty dochází k jednoduchému avšak velmi důležitému závěru, že hlavním faktorem, ovlivňujícím majetkové a příjmové nerovnosti ve společnosti, je daňový systém. Po 1. světové válce byly takřka po celém světě zaváděny důchodové daně, jejichž sazby byly oproti dřívějšku daleko vyšší a navíc silně progresivní. Tyto daně postihovaly jak pracovní, tak kapitálové příjmy a progresivní sazby byly zacíleny především na bohaté rentiéry (tehdy zhruba nejbohatší 1 %). Horní sazby daně, které však postihovaly jen část příjmu přesahující určitou hranici, byly mimořádně vysoké a např. v USA a ve Velké Británii přesahovaly 90 %.

Stejně významné bylo zavádění dědických daní, které byly rovněž silně progresivní. Horní mezní sazby dědické daně, postihující opět část majetku přesahující určitou hranici, se mnohdy blížily 80 %.

Takto výrazné zdanění bohaté části obyvatelstva podlomilo moc rentiérů a vedlo ke snižování majetkové a příjmové nerovnosti, aniž by přitom ochromilo ekonomický růst. Odstraňování daňové progrese a soupeření států o přízeň investorů však dnes vede k opětovnému rozevírání nůžek.

Jediný způsob jak se vyhnout opětovné oligarchizaci společnosti a nárůstu role dědictví je znovuzavedení progresivních kapitálových daní, ovšem v poněkud pozměněné formě tak, aby lépe odpovídaly potřebám 21. století.

DAŇ Z MAJETKU

Odstraňování daňové progrese od 70. let nebylo vždy jen důsledkem ideologie. Svou roli zde sehrálo také zaostávání daňového systému. Velké korporace začaly překračovat hranice národních států, což jim umožnilo přesouvat zisky do zemí s nejvýhodnějšími daňovými sazbami a posléze vyvádět zisky do daňových rájů. Rozvoj mezinárodního bankovního systému umožnil přesouvat finance z jedné části světa do druhé a státy nad těmito toky ztratily kontrolu. Jednotlivým zemím pak mnohdy nezbylo, než se ucházet o přízeň zahraničních investorů a nabízet jim různé daňové úlevy, neboť jiné páky na ně neměli.

Problematické je již to, že finanční úřady získávají informace o příjmech jen z daňových přiznání a jejich pravdivost si často nemají možnost ověřit. To umožňuje mnohé příjmy tajit a daňové povinnosti obcházet.

Piketty proto navrhuje nový typ daně, který by měl zmíněné nedostatky překonávat. Princip této daně lze vyložit v pěti bodech:

1. Platily by ji pouze fyzické osoby.
2. Daň by se nevypočítávala z příjmů, ale jen z čisté hodnoty majetku.
3. Čistou hodnotou majetku je míněna tržní hodnota veškerého majetku (nemovitosti, akcie, dluhopisy, úspory, atd.), který daná osoba vlastní, očištěná od veškerých dluhů, jimiž je tato osoba zatížena.
4. Daňová sazba je progresivní. Nejnižší sazbou jsou daněny nejméně majetné osoby a nejvyššími mezními sazbami osoby nejmajetnější.
5. Daň je potřeba aplikovat na mezinárodní, v ideálním případě na globální úrovni. V nedokonalé formě ji však lze aplikovat i v rámci jednotlivých států.

Velikou předností této daně by byla jednoduchost. Určit tržní cenu majetku je daleko snazší, než složitě pátrat po příjmech. Zjednodušeně řečeno stačí jen porovnat oceňovaný majetek se současnými prodejními cenami stejného či podobného druhu majetku. Tržní cena je přitom nejlepším indikátorem výnosu, který daný majetek vynáší. Čím větší rentu daná nemovitost, akcie, či firma generuje, tím vyšší je její tržní hodnota.

Majetková daň by přirozeně nahradila daně z nemovitostí, z pronájmů, srážkové daně, daně z úroků, aj. Měla by tak osvobodit daňové poplatníky od nutnosti vyplňovat složitá daňová přiznání. Údaje o mzdách získá finanční úřad od zaměstnavatele a ostatní údaje zjistí z registru majetku, který za účelem výběru daně bude muset provozovat. Daňový poplatník tak obdrží již vyplněné daňové přiznání, které bude mít možnost opravit či zkontrolovat. Kromě toho, že tím stát poplatníkům zjednoduší život, eliminuje rovněž jejich pokušení některé příjmy zatajovat.

Pro majetky, nepřesahující určitou mezní hodnotu (např. hodnotu jednoho průměrného bytu), navrhuje Piketty jen velmi nízkou (např. 0,1%) či přímo nulovou sazbu. Avšak hodnota majetku, která tuto mez překračuje, by byla daněna roční sazbou např. 1%. Pro velmi vysoké majetky by existovala ještě druhá mez, nad kterou by se danilo sazbou, řekněme 2%. I když se tyto sazby mohou zdát nízké, jedná se o nezanedbatelné částky.

Pokud by člověk vlastnil např. 2 nemovitosti o celkové hodnotě 6 milionů Kč a první mezní hodnota by byla stanovena na 3,6 milionu Kč, bude muset odvádět ročně 1% z hodnoty 2,4 milionu Kč. Na dani tedy odvede 24 000 Kč ročně, neboli 2 000 Kč měsíčně. Pokud by však byl vlastník zatížen hypotékou s aktuálním dluhem 1,5 milionu Kč, odvedl by 1% z hodnoty 900 tisíc Kč, neboli 9 000 Kč ročně (750 Kč měsíčně).

Jedná se o podobné částky, které by majitel musel odvést na dani z pronájmu. Důležité je však to, že majitelé zatížení hypotékou jsou daněni podstatně nižšími částkami, než majitelé, kteří nemovitost zdědili či dostali. Další podstatný rozdíl je v tom, že majitel vyššího počtu nemovitostí je daněn bez ohledu na to, zda nemovitost skutečně pronajímá či nikoli. Pokud by např. chtěl tuto nemovitost poskytnout k bydlení svým dětem, musely by i ony přispět do státní pokladny, i když výrazně nižší částkou, než jakou by je stál nájem. Bude-li chtít někdo využít nemovitost jen k uchovávání majetku, nevyplatí se mu to. Stejně tak se mu pravděpodobně nevyplatí s nemovitostmi spekulovat.

U mimořádně bohatých lidí by tato daň pravděpodobně nahradila srážkovou daň z dividend. Oproti ní by však majitelé museli odvádět daň z celkových zisků a nejenom z části, kterou si nechají vyplatit na dividendách. Progresivní sazba by pak působila jako brzda, díky níž by oligarchové přinejmenším bohatli pomaleji než zbytek společnosti.

DĚDICKÁ DAŇ

Druhou klíčovou daní by měla být daň dědická, která by však kromě dědictví danila stejnou sazbou i dary. Ta by se měla rovněž vypočítávat z čisté hodnoty veškerého majetku, který na dědice či obdarovaného přechází. Tak jako v předchozím případě by i dědická daň měla být progresivní.

Vzhledem k tomu, že dědická daň je placena jen jednou za život, mohou být její sazby podstatně vyšší než v případě daně z majetku. Piketty navrhuje dvě mezní sazby. Nižší by představovala třetinu a vyšší až dvě třetiny hodnoty majetku. Pro majitele nemovitosti bude dědická daň představovat významnou, avšak nikoli nezvladatelnou částku, neboť na zděděnou nemovitost lze získat levnou hypotéku.

Dědická daň má spolu s majetkovou daní potenciál výrazně zredukovat počet prázdných bytů, kterých je dnes v ČR kolem půl milionu a zmírnit tak napjatou situaci na trhu s nemovitostmi. Lidé nemovitosti obecně neradi prodávají, i když je nepotřebují. V tomto případě však dědic bude muset dobře zvažovat, jak s nemovitostí naloží. V případě, že si ji ponechá, bude se ji nejspíše sám snažit urychleně nabídnout k pronájmu, aby tak pokryl náklady na dědickou a majetkovou daň. Nebude-li se mu do toho chtít, pak bude výhodnější ji prodat.

V případě mimořádně velkých majetků bude dědická daň působit jako mocná hráz proti hromadění bohatství. Je dobré si uvědomit, že v západních zemích pochází majetek většiny miliardářů především z dědictví (v českém případě má původ spíše v nekalých praktikách 90. let). Díky vysoké progresivní dani tak bude muset dědic část svého portfolia nejspíše odprodat, nebo své společnosti otevřít cizímu kapitálu. Během několika generací tak bude možné existenci extrémně bohatých oligarchů téměř eliminovat.

MIMOŘÁDNÁ DAŇ Z BOHATSTVÍ

K Pikettyho návrhům patří také zavedení mimořádné daně z bohatství, která by umožnila splatit celý státní dluh a osvobodila by tak stát od nutnosti vyplácet rentu majitelům státních dluhopisů.

Tato mimořádná daň by se opět vypočítávala z čisté tržní hodnoty celkového majetku a mohla by mít opět několik progresivních sazeb. Na rozdíl od předchozích dvou daní by se však platila pouze jednorázově nebo v průběhu několika málo let.

Jednalo by se o nejspravedlivější způsob vyrovnání státního dluhu, neboť tímto způsobem by se toto břemeno rozdělilo mezi všechny vlastníky a nejen na vybraný segment společnosti.

ZAVEDENÍ PIKETTYHO DANÍ V ČR

Majetková a dědická daň nemají ambici nahradit všechny ostatní daně. Byly by však významným doplňkem k současnému daňovému systému, který by významně přispěl k navýšení státního rozpočtu a především by výrazně redukoval majetkové nerovnosti.

Aby bylo možné obě uvedené daně realizovat, musí si stát vytvořit registr majetku, který bude obsahovat průběžně aktualizované údaje o majetku a dluzích všech svých obyvatel. Důležité je, že v ČR již dnes existuje registr nemovitostí, který obsahuje informace o vlastnících nemovitostí a dokonce i o hypotékách, kterými jsou nemovitosti zatížené. Již toto představuje solidní základ.

Informace o vlastněných nemovitostech však bude třeba doplnit o další druhy majetku. K tomu by mohla dopomoci nově vzniklá evidence skutečných vlastníků, kterou česká vláda zřídila zhruba před dvěma lety, aby tím naplnila evropskou směrnici o praní špinavých peněz. Všechny firmy mají nyní povinnost opatřit si informaci o svých skutečných vlastnících a předat ji státní správě. I když tato evidence vznikla za jiným účelem a informace o vlastnících zde nebudou kompletní, mohla by urychlit realizaci navrhovaných daní.

Do registru však bude třeba přidat také informace o bankovních vkladech a úvěrech, a to nejenom fyzických osob, ale také jimi vlastněných firem. Za tímto účelem budou muset státy dotlačit banky k tomu, aby jim automaticky předávaly informace o svých klientech. Inspirací pro Evropu může být např. americký zákon FATCA, který nutí všechny finanční instituce, aby předávaly státní správě informace o účtech amerických daňových poplatníků a nespolupracující instituce trestá 30% daní ze všech transakcí, probíhajících přes území USA.

Protože čeští vlastníci mnohdy vlastní majetek v cizině a cizinci zase v Čechách, bude třeba na výběru těchto daní spolupracovat na mezinárodní úrovni. Ideální by bylo vybrat daň na území, kde má vlastník trvalé bydliště a výnos z daně pak rozdělit úměrně tomu, kolik majetku v kterých zemích vlastní. Země, které na tomto systému budou spolupracovat, by se neměly příliš rozpakovat tvrdě tlačit na ty státy, které spolupracovat odmítají. Zvláště daňové ráje je třeba ke spolupráci nutit a nejen usilovat o dohodu.

UŽITEČNÁ UTOPIE

Z výše řečeného je jasné, že zavádění majetkových daní bude běh na dlouhou trať. Sám Piketty si o tom nedělá žádné iluze, avšak současně tvrdí, že uvedené daně bychom měli vnímat spíše jako dlouhodobou vizi, ke které se budeme snažit přibližovat:

"Světová daň z kapitálu je utopií: těžko si lze představit, že se v dohledné době všechny státy světa dohodnou na jejím zavedení, na vytvoření daňových sazeb aplikovatelných na veškerý světový majetek a na harmonickém rozdělení daňových příjmů mezi sebou. Ale zdá se, že jde o utopii užitečnou, a to z několika důvodů. V první řadě, i když tento nástroj nebude zaveden v blízké budoucnosti, je důležité brát ho již teď jako referenční bod a vyhodnocovat vůči němu různá alternativní řešení. Jeho plná podoba sice vyžaduje značnou a ve střednědobém pohledu zřejmě málo pravděpodobnou míru mezinárodní spolupráce, ale státy, které si to budou přát, ho mohou zavádět postupně a progresivně."

V českém kontextu si lze třeba představit, že by se Pikettyho daně vztahovaly zprvu jen na nemovitý majetek, měly by mírné sazby a v podstatě by nahrazovaly některé dosavadní daně. Daň z majetku by mohla nahradit danění příjmu z nájmů a také současnou daň z nemovitých věcí. Ta je na jednu stranu poměrně nízká (vychází v řádu stokorun ročně), ale na druhou stranu dosti nespravedlivá, neboť vlastníci zatížení hypotékou odvádějí stejnou částku jako vlastníci bez dluhů. Dědická daň by zase nahradila extrémně nespravedlivou daň z nabytí nemovitosti, která představuje 4 % z ceny nemovitosti a v rozporu se vší logikou ji platí ten, kdo nemovitost kupuje - tedy zpravidla mladá rodina, která si ji pořizuje na hypotéku.

Do této daně pak budou postupně zahrnovány i další druhy majetku, které se do registru podaří doplnit.

RADIKÁLNÍ LEVICE A DANĚNÍ KAPITÁLU

Radikálněji naladěnému příznivci levice by se mohlo zdát, že cíl razantně danit majetek není dostatečně ambiciózní. Kapitalisty je přeci třeba vyvlastnit a ne pouze danit.

V budoucnu možná skutečně dojde k tomu, že velké vlastníky zcela nahradí zaměstnanecké rady či jiné demokratické instituce. Ostatně moderní průmysl mnohdy přímo volá po tom, aby se do řešení praktických problémů ve firmách více zapojovali řadoví zaměstnanci. Takovéto změny však nelze učinit zákonem nebo dekretem. Úplná demokratizace ekonomiky může proběhnout jen jako vyvrcholení procesu rozsáhlé politické a občanské aktivizace obyvatelstva.

Něco takového však není v silách žádné politické strany. Pikettyho daňové návrhy mají tu výhodu, že mohou být teoreticky zavedeny třeba hned a podle všeho by také měly fungovat. Jsou navrženy tak, aby z bohatých lidí "vymáčkly" maximum, aniž by je však připravily o motivaci ke své ekonomické činnosti. Dlouhodobě pak mají vést ke snižování majetkové a příjmové nerovnosti ve společnosti.

Existuje však další důvod, proč by i revolucionář měl podporovat Pikettyho daně. V současnosti nám totiž zoufale schází jakékoli oficiální informace o rozložení majetku uvnitř nejbohatší tisíciny obyvatelstva. Známé údaje o miliardářích, např. to, že 26 nejbohatších lidí světa vlastní stejné bohatství jako chudší polovina světa, pochází z časopisů typu Forbes. Ty získávají informace od investigativních žurnalistů, kteří se díky svým kontaktům ledacos doslechnou. Avšak přesnost a spolehlivost takto získaných údajů nebude valná. Přesto, že by se mělo jednat o zcela základní informace, přesné údaje o velikosti majetku jednotlivých kapitalistů nikdo nezná.

Budování registru majetku, který by si zavádění Pikettyho daní vyžádalo, by vedlo k systematickému mapování rozložení majetku ve společnosti, a tím i k novým metodikám a kvalitním statistikám týkajících se majetkové nerovnosti.

Od důkladného zmapování kapitálu a vytvoření nástrojů na jeho danění, je už jen krůček k jeho úplnému ovládnutí. Zavedení Pikettyho daní je tak možné chápat přinejmenším jako strategický cíl na cestě k úplné demokratizaci globální ekonomiky.

SOLIDARITA
VYDÁVÁ SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA
WWW.SOCSOL.CZ

Registrační číslo Ministerstva kultury ČR: E 20370
Redakční e-mail: redakce@socsol.cz
Předplatitelský e-mail: predplatne@socsol.cz
Doručovací adresa: Socialistická solidarita,
P.O. Box 469, 111 21, Praha 1

ŠÉFREDAKTOR:
Martin Šaffek

REDAKČNÍ RADA
Mina Baginová, Jan Májíček,
Vojtěch Roček, Martina Veverková

SAZBA:
Martin Šaffek

KOREKTURY
Markéta Juřicová, Soňa Tichá

PRODEJNÍ MÍSTA ČASOPISU:

kavárna Praha
Husova 18, Brno

Kavárna Tři Ocásci
Třída Kpt. Jaroše 18,
Brno

Galerie TIC
Radnická 4, Brno

Kamenný obchod
Fair&bio,
Sokolovská 29, Praha 8

Galerie Tranzitdisplay
Ditrichova 9, Praha 2

klub Brácha na triku
Oldřichova 40, Praha 2

Mint shop
Slezská 15 Praha 2

ČASOPIS SOLIDARITA JE NEVÝDĚLEČNÉ PERIODIKUM. UTRŽENÉ PENÍZE JSOU INVESTOVÁNY ZPĚT DO NÁKLADU NÁSLEDUJÍCÍHO ČÍSLA.

ZA ČÍM STOJÍME

PROTI IRACIONÁLNÍMU A ABSURDNÍMU SYSTÉMU

Globální kapitalismus je systém nerovností, ve kterém chudí chudnou a bohatí bohatnou. Stamiliony hladoví a umírají na snadno léčitelné nemoci, zatímco je technologicky možný důstojný život pro všechny. Systém upírá drtivé většině možnost rozvíjet své tvůrčí schopnosti a degraduje ji na úroveň stroje. Lidé jsou nuceni pracovat déle a na více úvazků, zatímco nezaměstnanost stále roste a uvrhuje další masy do chudoby a nejistoty. V kapitalismu vznikají války o suroviny a trhy, jsou drancovány přírodní zdroje, likvidována kulturní rozmanitost. Ačkoli jsou veškeré hodnoty tvořeny lidskou prací, kontrolu nad jejich distribucí má kapitál. Kapitalismus spočívá v honbě za ziskem na úkor lidských potřeb. Je to iracionální a absurdní systém.

ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Jako alternativu ke kapitalismu nabízíme systém, který nazýváme socialismem zdola. Jedná se o systém samosprávných rad, jež rozhodují o politických i ekonomických otázkách. Demokracie zde není omezena na hlasování jednou za čtyři roky. Ale proniká dennodenně všemi oblastmi života společnosti. To umožňuje začít vytvářet společnost bez nezaměstnanosti, bez chudoby, bez útlaku.

Naprosto odmítáme režimy bývalého východního bloku ČSSR, SSR, ale také v Číně, na Kubě atd. Považujeme je za tzv. státněkapitalistické režimy. Jestliže dnešní kapitalismus je typický mocí nadnárodních korporací a jim poplatných parlamentů, měla tehdy veškerou ekonomickou a politickou moc třída stranické byrokracie. Hlásíme se k tradici levicové opozice vůči těmto režimům.

Podporujeme zápasy námezdně pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení a všechny ostatní emancipační snahy. Nespoléháme ovšem na parlamentní politiku. Jen nezávislá aktivita pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací apod. může vést k systémové změně. Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození.

SOLIDARITA

Úsilí o socialismus zdola je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími, nezaměstnanými a utlačovanými v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví neprivilegované obyvatele různých zemí, různé národnosti, různé barvy pleti, různého pohlaví, sexuální orientace, náboženství či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu a xenofobii; proti islamofobii, nesnášenlivosti vůči Romům apod. Bojujeme za úplnou politickou, ekonomickou a sociální rovnost žen a mužů, vystupujeme proti diskriminaci na základě sexuální orientace. Fašismus a nacismus považujeme za zásadní hrozby všem dosaženým demokratickým a sociálním právům. Ačkoli jejich hesla často znějí antikapitalisticky, ve skutečnosti jsou fašismus a nacismus pokračováním kapitalismu, jen jinými prostředky. V dobách krize jsou tyto politické hrozby zvláště aktuální.

REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Kapitalistický systém vytvořil vysoce organizované instituce včetně státu, které kontrolují bohatí, média a represivní složky. Abychom čelili moci těchto institucí, musíme se sami organizovat. Chceme být zárodkem revoluční strany, která bude spojovat aktivisty různých hnutí a pracující třídy. Na rozdíl od parlamentních stran pro ni bude účast ve volbách jen prostředkem, jak dále šířit myšlenky svobody, rovnosti a solidarity. Tato revoluční organizace může zásadně přispět k tomu, aby emancipační hnutí sílila, a podílet se na rozvíjení myšlenek a strategií, které povedou k překonání kapitalismu.

SOCSOL V SOCIÁLNÍM HNUTÍ

1998

Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. Přelepují volební billboardy republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000

V Praze se připravuje velký sjezd finančníků z MMF. Ti se významnou měrou podílejí na sociální a ekologické devastaci světa. Chystá se protestní demonstrace a kontrasummit. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG). Protesty jsou velkým úspěchem alterglobalizačního hnutí. Na demonstraci se sjede 15 000 lidí, finančníci končí o den dříve.

2002

Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická organizace pořádá na fórum výpravu. Organizujeme také početné výpravy z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003

Bush útočí na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi. I lidé v ČR se tak zapojí do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15. 2. 2003 protestuje 15 milionu lidí.

2006

Plánuje se vybudování raketové základny v ČR. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Ta sdružuje více než čtyřicet organizací, pořádá debaty, happeningy a demonstrace. U vzniku však byly organizace pouze tři, mj. SocSol. Stavba základny je nakonec zastavena, což znamená velké vítězství demokracie v ČR a posílení hnutí proti globálnímu kapitalismu.

2010

Pravicová vláda ODS, TOP a Věcí veřejných chystá drastické škrty v sociální sféře. Postihnout mají především ty nejchudší. V srpnu se dává dohromady ProAlt – iniciativa pro kritiku reforem a na podporu alternativ. Jedná se o dosud nejpestřejší a nejširší levicovou platformu v ČR. Je v centru aktivistického odporu proti reformám, spolupracuje s odbory a organizuje tisícové demonstrace. Socialistická Solidarita se jako jediná radikálně levicová skupina v ČR do ProAltu zapojuje od samého počátku.

2011

SocSol stojí u vzniku iniciativy Za svobodné vysoké školy, která na jaře organizuje dosud největší studentské protesty od roku 1989. Deset tisíc studentů pochoduje Prahou v rámci tzv. Týdne neklidu. Do něj se zapojí další tisíce studentů po celé republice a organizují happeningy, přednášky a debaty. Plánované vysokoškolské reformy jsou zastaveny.

2012

Protesty proti pravicové vládě škrtů sílí. Členové SocSol se aktivně podílejí na vzniku platformy STOP VLÁDĚ. Ta spojí přes 50 odborových svazů, občanských iniciativ a zájmových sdružení. Uspořádá několik protestních akcí včetně více jak 100 000 demonstrace na Václavském náměstí. Ta se stane symbolem odporu proti neoliberálním reformám.

2013

Zvedá se další vlna protiromských pochodů, v některých případech se rozvíjejí v pouliční násilí. Aktivisté SocSol pomáhají s organizací protiakcí. Díky blokádám neonacistických pochodů se daří držet davy „slušných Čechů“ mimo romská sídliště.

2014

V druhé polovině roku začínají stále více proudit informace o dojednávaných smlouvách TTIP a CETA. SocSol se zapojuje do společné platformy STOP TTIP CZ, která začne pořádat semináře, konference a debaty o TTIP a uspořádá také první demonstraci proti oběma smlouvám.

2015

Především v souvislosti s katastrofální humanitární situací v Sýrii a Iráku přichází do Evropy vlna uprchlíků z této oblasti. Českou republikou se přelévá vlna islamofobie, aktivitu začínají rozvíjet rozličné rasistické a fašistické spolky. Autentická levice včetně SocSol organizuje protidemonstrace, jako koordinační platforma vzniká Zleva proti xenofobii.

NÁŠ BOJ POKRAČUJE.
PŘIDEJTE SE K NÁM!

PRODEJNÍ MÍSTA ČASOPISU:

KAVÁRNA PRAHA HUSOVA 18 BRNO

KAVÁRNA TŘI OCÁSCI TŘÍDA KPT. JAROŠE 18 BRNO

GALERIE TIC RADNICKÁ 4 BRNO

KAMENNÝ OBCHOD FAIR&BIO SOKOLOVSKÁ 29 PRAHA 8

GALERIE TRANZITDISPLAY DITRICHOVA 9 PRAHA 2

KLUB BRÁCHA NA TRIKU OLDŘICHOVA 40 PRAHA 2

MINT SHOP SLEZSKÁ 15 PRAHA 2